

Rapport

Prosjektlederens erfaringer med gjennomføring av «Mestring og mening i Østfold»

Det nasjonale Program for folkehelsearbeid i Østfold

Hanna Marie Ihlebæk

Camilla Martha Ihlebæk

FORORD

Hovedformålet med rapporten har vært å få innsikt i hvordan prosjektledere i kommunene i Østfold som fikk tilslag gjennom det nasjonale programmet for folkehelsearbeid har opplevd deltakelsen i programmet. Oppdraget var å kartlegge hvilke erfaringer prosjektlederne har fra gjennomføringen av prosjektene, fra søknadsprosess til avslutning. Videre ønsket vi å få innsikt i hvordan man har jobbet med implementeringen av tiltakene innad i kommunene og hvordan dette har vært forankret i organisasjonen. Vi ønsket også å få kunnskap om hvordan man har opplevd arbeidet med å forankre prosjektene politisk og som ordinære tiltak i kommunen videre. Disse erfaringene kan gi nyttig informasjon for fylkeskommunen i den videre innretningen av folkehelseprogrammet fra 2025.

Det var utenfor dette oppdragets mandat å skulle evaluere resultater og eventuelle effekter av de enkelte tiltakene som har blitt gjennomført i kommunene. Men vi har allikevel valgt å kort oppsummere de resultater som kommer frem i prosjektenes egen rapportering til fylkeskommunen der slike rapporter har vært tilgjengelige, samt erfaringer og resultater som har kommet frem gjennom intervjuene med prosjektledere. Vi har også kort oppsummert resultater fra eksterne evalueringer, masteroppgaver og lignende der det har foreligget. I tillegg har vi tatt med informasjon om nyhetsoppslag, informasjonsfilmer og nettsider for prosjektene der vi har funnet det, men dette er ikke gjort systematisk og det kan derfor være ting som mangler.

På bakgrunn av intervjuene og det materialet vi har gått igjennom har vi tillat oss å komme med noen råd for videre gjennomføring av folkehelseprogrammet i Østfold. Disse oppsummeres i konklusjonsdelen av rapporten.

Prosjektleder for arbeidet med rapporten har vært førsteamanuensis Hanna Marie Ihlebæk, Institutt for sykepleie, helse og bioingeniørfag, Høgskolen i Østfold (HiØ). Professor Camilla Ihlebæk, Institutt for folkehelsevitenskap, Norges Miljø – og Biovitenskapelige Universitet (NMBU) og Institutt for velferd, ledelse og organisasjon, HiØ har også deltatt i arbeidet. Anni Skipstein og Sara Linnea Hovden i Østfold Fylkeskommune (ØFK) har bistått med bakgrunnsmateriale og informasjon.

Hanna Marie Ihlebæk og Camilla Martha Ihlebæk
Fredrikstad, August 2024

Innhold

SAMMENDRAG	4
BAKGRUNN	6
BESKRIVELSE AV PROSJEKTENE	9
Askim, «Robust Ungdom»	9
Fredrikstad, «ABCD Barn og unge i Fredrikstad kommune»	10
Fredrikstad, «Drømmefritid»	11
Hobøl, «Kjennskap»	12
Høgskolen i Østfold, «Mestring og mening på Fredrik II VGS»	13
Trøgstad, «Trygg ungdom»	14
Østfold fylkeskommune/FHI, «Tankekraft»	15
Eidsberg, «Trygge voksne-robuste barn»	16
Fredrikstad, «Foreldrekompasset»	16
Rakkestad, «Livsmestring som fag i skolen»	17
Sarpsborg, «Sammen skaper vi det gode hjemstedet»	18
Halden, «Mestring, mening og trivsel på Låby»	19
Moss, «Fellesskapet»	20
Mysen, «Ny arena - Mysen VGS»	21
PROSJEKTLEDERNES ERFARINGER MED «MESTRING OG MENING I ØSTFOLD»	22
Metode	22
Resultater	22
Oppstart og forankring av prosjektet	23
Organisering av prosjektet og erfaringer med prosjektlederrollen	25
Samarbeid og kompetanse	27
Innovasjon og implementering i ordinær drift	29
OPPSUMMERING OG RÅD FOR VEIEN VIDERE	32
REFERANSER	34
VEDLEGG 1: Intervjuguide	36
VEDLEGG 2: Informasjons- og samtykkeskjema	38

SAMMENDRAG

I 2017 ble det nasjonale Program for folkehelsearbeid i kommunene lansert (Helsedirektoratet 2018), og Østfold fylkeskommune var blant de første fylkene som fikk tilslag om å bli et programfylke i 2017 med sitt program som ble kalt «Mestring og mening i Østfold». Målet for folkehelseprogrammet i Østfold var å satse på tiltak som skulle øke robusthet og motstandskraft hos barn og unge og som hadde som mål å styrke mestring, mening og tilhørighet. I tråd med prinsippene i folkehelseloven og gjeldene forståelse av folkehelsearbeid, valgte Østfold fylkeskommune en nedenfra-og-opp-tilnærming i sitt videre arbeid med programmet, der kommunene søkte om støtte til lokale prosjekter basert på egne utfordringer og behov. I perioden 2017 til 2018 fikk man inn 35 prosjektsøknader som ble behandlet i et bredt sammensatt samarbeidsorgan, hvorav 14 prosjekter fikk tilslag.

Østfold fylkeskommune har klassifisert prosjektene inn i fire tematiske innsatsområder

- Tverrfaglig samarbeid for å styrke barn og unge: «Trygge voksne-robuste barn», «Foreldrekompasset» og «Drømmefritid».
- Skoler som nærmiljøarena: «Felleskapet», «Mestring, mening og trivsel på Låby», «Sammen skaper vi det gode hjemstedet» og «Ny arena - Mysen videregående skole».
- Møteplasser og fritidsarenaer: «Trygg ungdom» og «ABCD Barn og Unge i Fredrikstad kommune»
- Livsmestring: «Robust Ungdom», «Livsmestring i skolen», «Kjennskap», «Tankekraft – et livsmestringsprogram på videregående skole» og «Mestring og mening på Fredrik II videregående skole».

Hovedformålet med denne rapporten har vært å få innsikt i hvordan prosjektledere i kommunene i Østfold som fikk tilslag gjennom det nasjonale programmet for folkehelsearbeid har opplevd deltakelsen i programmet og gjennomføringen av prosjektene, fra søknadsprosess til avslutning. For å samle inn data til dette prosjektet har vi gjennomført kvalitative intervjuer med 11 prosjektledere i 9 av prosjektene som har fått tilskudd gjennom «Mestring og mening i Østfold». Resultatene presenteres tematisk med den hensikt å gi et overordnet bilde av erfaringer som går igjen på tvers for å framheve suksessfaktorer og fallgruver som kan utgjøre læringspunkter både for kommuner og fylkeskommunen i senere utlysingsrunder. Følgende temaene presenteres.

- Oppstart og forankring
- Organisering og prosjektlederrollen
- Samarbeid og kompetanse
- Innovasjon og implementering

Resultatene viser at det har vært stor variasjon i utforming av prosjektene, med henblikk på forankring og organisering innad i kommunene, med konsekvenser for utøvelsen av prosjektlederrollen, samarbeidsformer og mulighet for implementering i ordinær drift. Felles for alle prosjektene i programmet «Mestring og mening i Østfold» er imidlertid at de har blitt gjennomført i en vanskelig periode. Både nedstengingen av samfunnet under korona, sammenslåingen av fylkeskommunene til Viken med påfølgende oppløsning har gjort

implementering og gjennomføring av tiltak vanskelig for kommunene og fylkeskommunen. I tillegg har sammenslåingsprosessen til Indre Østfold kommune i 2020 ført til utfordringer for gjennomføring og progresjon for noen av prosjektene dette berørte. På tross av disse utfordringene er hovedinntrykket at mange av prosjektene har lyktes godt og gitt erfaringer som det vil være nyttig å ta med seg i videreføringen av folkehelseprogrammet i Østfold, herunder oppsummert:

- For å sikre at prosjekter får større gjennomslagskraft og momentum gjennom prosjektperioden, bør det settes større krav til at kommunal infrastruktur og organisering er på plass før oppstart og at man har gjort et forarbeide med å forankre prosjektet både oppover, nedover og på tvers i organisasjonen.
- I en ny runde av tildelinger av midler gjennom folkehelseprogrammet i Østfold, vil det kunne gi mer gevinster å legge føringer for at det skal bygges videre på noen av prosjektene som allerede har vært gjennomført. Dette kan gjøres ved å gi støtte til utvikling og spredning av tiltak som har vist seg lovende i nye kommuner, gjerne gjennom samarbeidsprosjekter på tvers av kommuner.
- Det bør også vurderes om det kan være hensiktsmessig å åpne for at noen av prosjektene som har vært gjennomført kan få ytterligere midler, gjerne i samarbeid med nye kommuner.
- Det bør vurderes om man i neste utlysningrunde skal begrense tildeling av midler til et eller to av temaområdene i forrige runde, for å sikre at man bygger videre på erfaringer og kunnskap som er generert i runde en av «Mestring og mening i Østfold»
- Det vil kunne styrke fremtidige prosjekters gjennomføringsevne og robusthet at det er et krav om et prosjektlederteam, som er sammensatt slik at det er flere som har ansvaret for iverksetting og gjennomføring av prosjektet. Minst en av disse bør være ansatt på et relativt høyt nivå i kommuneadministrasjonen for å sikre forankring og handlingsrom for prosjektet.
- Med bakgrunn i disse erfaringene kan det se ut til at det ville vært fordelaktig med et mer forpliktende og tydeligere definert samarbeid med sentrale kunnskapsaktører allerede i søknads- eller oppstartsprosessen.

BAKGRUNN

I 2017 ble det nasjonale Program for folkehelsearbeid i kommunene lansert (Helsedirektoratet 2018). Hovedmålet for dette programmet var å bidra til at kommunen skulle få insitament til å etablere systematisk og langsiktig folkehelsearbeid (Gotaas et al. 2022). Barn og unge var en prioritert målgruppe, og man ønsket å integrere psykisk helse og rusmiddelforebygging som del av dette (Gotaas et al. 2022). Utviklingen og implementeringen av programmet ble gjort som et samarbeid mellom Helsedirektoratet, KS og Folkehelseinstituttet, etter oppdrag fra Helse- og omsorgsdepartementet. Fylkeskommunene kunne søke om å motta midler fra Helsedirektoratet over ordningen, og Østfold fylkeskommune var blant de første fylkene som fikk tilslag om å bli et programfylke i 2017 med sitt program som ble kalt «Mestring og mening i Østfold» (Østfold fylkeskommune 2024). Målet for folkehelseprogrammet i Østfold var å satse på tiltak som øker robustheten og motstandskraften slik at flere barn og unge opplever mestring, mening og tilhørighet.

Programfylkene fikk så i oppgave å skulle forvalte midlene til tiltaksutvikling i kommunene (Gotaas et al. 2022). Østfold fylkeskommune valgte en nedenfra-og-opp-tilnærming i sitt videre arbeid med programmet, der kommunene kunne søke fylket om støtte til lokale prosjekter etter visse kriterier basert på egne utfordringer og behov. En slik tilnærming er i tråd med gjeldene forståelse av folkehelsearbeid de siste 10 årene, som vektlegger lokal kontekst og forankring i folkehelsearbeidet slik at lokale utfordringer, påvirkningsfaktorer og kompetanse legges til grunn (Bergem et al. 2019). En slik måte å organisere folkehelsearbeid på er også nedfelt både i folkehelseloven (Folkehelseloven 2012) og plan og bygningsloven (Plan og bygningsloven 2008). Det ble også åpnet for å gi tilslag til enkelte relevante forskningsprosjekter.

For å evaluere søknader og velge ut hvilke prosjekter som fikk tilslag ble det nedsatt et samarbeidsorgan bestående av representanter fra kommunene, politikere, fylkeskommune, statsforvalteren, academia, KORUS (kompetansesenteret for kunnskap og kompetanse på rusfeltet), R.BUP (Regionsenter for barn og unges psykiske helse) og frivillighetssektoren. Kriteriene som ble satt for vurdering av søknader omfattet bl.a. kobling til kommunale/regionale planer og utfordringsbildet i kommunen, opplegg for medvirkning/involvering fra målgruppa, forankring og plan for videreføring i kommunen, plan for forskning og evaluering, og samarbeid med andre tiltak, tjenester og frivillig sektor lokalt.

I perioden 2017 til 2018 fikk man inn 35 prosjektsøknader hvorav 14 prosjekter fikk tilslag. Prosjektene fikk bevilget midler i størrelsesordenen 947 000 til 4 323 000 kroner over ett til fem år. Det er i dag 11 av prosjektene som er avsluttet, mens to prosjekter pågår ut 2024 (tabell 1).

Tabell 1. Oversikt over prosjekter som fikk tilslag på Østfold fylkeskommunes program «Mestring og mening i Østfold».

Prosjekteier	Prosjektnavn	Tematisk område	Varighet
Askim kommune (nå: Indre Østfold kommune)	Robust Ungdom	Livsmestring	2017-2023
Fredrikstad kommune	ABCD Barn og Unge i Fredrikstad kommune	Møteplasser og fritidsarenaer	2017-2023
Fredrikstad kommune	Drømmefritid	Tverrfaglig samarbeid for å styrke barn og unge	2017-2024
Hobøl kommune (nå: Indre Østfold kommune)	Kjennskap	Livsmestring	2017-2023
Høgskolen i Østfold	Mestring og mening på Fredrik II VGS	Livsmestring	2017-2021
Trøgstad kommune (nå: Indre Østfold kommune)	Trygg ungdom	Møteplasser og fritidsarenaer	2017-2022
Østfold fylkeskommune/FHI	Tankekraft	Livsmestring	2017-2018
Eidsberg kommune (nå Indre Østfold kommune)	Trygge voksne - robuste barn	Tverrfaglig samarbeid for å styrke barn og unge	2018-2020
Fredrikstad kommune	Foreldrekompasset	Tverrfaglig samarbeid for å styrke barn og unge	2018-2024
Rakkestad kommune	Livsmestring som fag i skolen	Livsmestring	2018-2020
Sarpsborg kommune	Sammen skaper vi det gode hjemstedet	Skolen som nærmiljøarena	2018-2021
Halden kommune	Mestring, mening og trivsel på Låby	Skolen som nærmiljøarena	2019-2023
Moss kommune	Fellesskapet	Skolen som nærmiljøarena	2019-2022
Eidsberg kommune, Mysen (nå Indre Østfold kommune)	Ny arena - Mysen VGS	Skolen som nærmiljøarena	2019-2022

Østfold fylkeskommune har selv klassifisert prosjektene inn i fire tematiske innsatsområder (Østfold fylkeskommune 2024) (tabell 1): Tverrfaglig samarbeid for å styrke barn og unge (tjenesteinnovasjon), Skoler som nærmiljøarena, Møteplasser og fritidsarenaer og Livsmestring. I det siste innsatsområdet var det to rene forskningsprosjekter som ble gjennomført av henholdsvis Folkehelseinstituttet (FHI) i samarbeid med Østfold fylkeskommune og Høgskolen i Østfold (HiØ).

Det var åtte av de 14 prosjektene som på en eller annen måte hadde skolen med som arena, to prosjekter hadde et spesifikt nærmiljøfokus (ABCD metoden), to prosjekter hadde fokus på helsestasjon, barnehage og skole, og et prosjekt fokuserte på idrett og fritidsaktiviteter som arena. Flere av prosjektene hadde imidlertid et bredt perspektiv som involverte flere arenaer.

2017

- Helsetilsynet tar i bruk nye midler
- Innledende samlinger med kommunene
- Samarbeidsorganet opprettes
- Mil. Bærford og faglig tilrettelagt midler
- Fylkeskommunen søker nye midler
- Samarbeidsorganet velger ut prosjekter
- Oppstartsseminar

2018

- Mars - nytt faglig opplegg av nye prosjekter
- April - prosjektsamling
- Samarbeidsorganet velger ut nye prosjekter
- November - evalueringssamling

2019

- Fokus: Implementeringssamarbeid
- Undervisning med Høgskolen
- November: prosjektsamling

2020

- Januar: Bærford og faglig tilrettelagt midler
- Januar: Undervisning med Høgskolen
- Mars: Korte løst down

2021

- Januar: Undervisning med Høgskolen

2022

- April: Prosjektsamling
- Mai: Undervisning med Høgskolen

2023

- April: Undervisning med Høgskolen
- Mai: Samarbeidsorgan kompetanseheving

Legende:

- Søknadsprosess
- Samlinger med kommunene
- Kompetanseheving
- Samarbeidsorgan
- Undervisning
- Diverse hendelser
- Møte Samarbeidsorgan kompetanseheving

For kommunene er det spesielt korona som har ført til utfordringer med igangsetting og gjennomføring av prosjektene. Mange av prosjektene har derfor søkt om forlengelse av prosjektperioden, noe som fylkeskommunen har etterkommet. Den 1. januar 2020 ble Indre Østfold kommune etablert ved en sammenslåing av de fem kommunene Askim, Eidsberg, Hobøl, Spydeberg og Trøgstad. Denne sammenslåingsprosessen har også ført utfordringer for gjennomføring og progresjon noen av prosjektene dette berørte.

BESKRIVELSE AV PROSJEKTENE

I dette kapittelet vil de 14 prosjektene som ble bevilget støtte fra folkehelseprogrammet i Østfold kort beskrives. Mål, tiltak, status og resultater fra prosjektene vil bli gjort rede for.

Det er utenfor denne rapportens mandat å skulle evaluere effekten av de enkelte tiltakene som har blitt gjennomført i kommunene, men det er likevel interessant å kort oppsummere det som kommer frem om resultater i prosjektenes egen rapportering til fylkeskommunen, gjennom intervjuer med prosjektledere og resultater fra eksterne evalueringer, masteroppgaver og lignende der det foreligger. To av prosjektene har fått utført en omfattende ekstern evaluering. Dette gjelder «Robust Ungdom» som har blitt evaluert av NOVA og Foreldrekompasset som er evaluert av Telemarksforskning. Det sistnevnte prosjektet er også implementert i Bodø kommune, og her foreligger det en evalueringsrapport fra Nordlandsforskning. For de to forskningsprosjektene som ble bevilget midler gjennom «Mestring og mening», foreligger det tre artikler; to fra «Tankekraft» og en fra «Mestring og mening på Fredrik II». Det er også skrevet seks masteroppgaver i folkehelsevitenskap, NMBU som er direkte eller indirekte knyttet opp mot fem av prosjektene i programmet. Disse, samt annen relevant rapportering og tilgjengelig bidrag fra prosjektene, er listet opp under for de prosjektene det gjelder.

Askim, «Robust Ungdom»

Mål: Å utvikle og iverksette undervisningsprogrammet «Robust Ungdom». Dette er et program for ungdomsskolen i folkehelse og livsmestring. Videre var målet å få undervisningsprogrammet inn i ordinær drift ved prosjektskolen Askim ungdomsskole, samtidig som det var et mål at nye skoler i kommunen skulle ta programmet i bruk. Det langsiktige målet var å styrke ungdommers psykiske helse og forebygge senere skolefravall.

Tiltak: Undervisningsprogrammet i «Robust Ungdom» består av foredrag, praktiske øvelser, lek og samarbeidslæring som gjennomføres av skolens ansatte i skoletiden for hele klasser. Gjennom undervisningen skal elevene bygge et godt klassemiljø ved å bli bedre kjent med hverandre og å lære å skape god psykisk helse for seg selv og andre.

Status og resultat: Prosjektet er avsluttet, men videreføres og iverksettes på stadig flere skoler i Indre Østfold kommune og det er besluttet at tiltaket skal videreføres ved alle ungdomsskolene i kommunen og inngå i alle relevante planer. Også en lang rekke andre kommuner rundt i landet som bl.a. Kristiansund, Stjørdal, Lier, Ullensaker og Osterøy, er i gang med å iverksette opplegget og har deltatt på kurs og opplæring i regi av «Robust Ungdom». Det er utarbeidet en bred portefølje av undervisningsopplegg som ligger fritt tilgjengelig digitalt, og det tilbys et kursopplegg. I tillegg er det utarbeidet et lignende program for barneskolen som heter Robuste Barn. I en ekstern evalueringsrapport fra Nova fant man få umiddelbare effekter på elevenes opplevelser av livskvalitet, helseplager, trivsel og relasjoner til jevnaldrende når man sammenlignet Ungdata resultater mellom skoler og skoleklasser (Moberg et al. 2023). Det var også blandede resultater mellom to ulike skoler relatert til hvordan lærere og elever oppfattet og vurderte programmet. Et sentralt funn i Nova rapporten var at den rådende situasjonsforståelsen på den enkelte skole er med å legge føringer på hvordan et nytt tiltak

gjennomføres og mottas. Som regel vil det være nødvendig å tilpasse et tiltak til den lokale konteksten (Moberg et al. 2023). I en masteroppgave fra 2022 der 18 ungdommer som hadde deltatt på opplegget ble intervjuet, indikerte resultatene at ungdomsskoleelevene hadde flere gode erfaringer med Robust Ungdom som et undervisningsopplegg i folkehelse og livsmestring (Nilssen 2022). Resultatene tydet videre på økt livsmestring i form av økt kunnskap om psykisk helse, og at ungdommene hadde fått bredere perspektiver og økt forståelse etter samlingene, samt tilgang til bruk av nyttige verktøy. Spesielt lek var en favoritt hos ungdommene som bidro til bedre samhold i klassene. Ungdommene rapporterte imidlertid også punkter til forbedring. F.eks. kunne noen av foredragene oppleves som kjedelig og uengasjerende, og det var ønsket om flere samlinger for noen spesifikke temaer, samt at andre temaer ble etterlyst.

Eksterne rapporter, masteroppgaver, publikasjoner, informasjonsmateriale og annet:

- Moberg K, Rogstad J, Sletten MA. 2023. Liv, lek og lære. Erfaringer med undervisningsprogrammet Robust Ungdom. NOVA rapport nr 1/23. Velferdsforskningsinstituttet NOVA, OsloMet. (Tilgjengelig her: <https://oda.oslomet.no/oda-xmlui/bitstream/handle/11250/3053007/NOVA-Rapport-1-2023.pdf?sequence=1>)
- Nilssen BS. 2022. Robust Ungdom: Elevers erfaringer med deltakelse i et undervisningsopplegg for folkehelse og livsmestring i ungdomsskolen. Masteroppgave i folkehelsevitenskap, NMBU (Tilgjengelig her: https://nmbu.brage.unit.no/nmbu-xmlui/bitstream/handle/11250/3013023/Nilssen_2022.pdf?sequence=1)
- Nettside om prosjektet: <https://www.io.kommune.no/tjenester/skole-og-utdanning/robust-ungdom/>
- Film Robust Ungdom – beefing, Indre Østfold kommune, <https://www.youtube.com/watch?v=rNmQ7HOZ7M&t=1s>

Fredrikstad, «ABCD Barn og unge i Fredrikstad kommune»

Mål: Å utvikle en Asset Based Community Development (ABCD) tilnærming for og med ungdom i bydelen Holmen i Fredrikstad. Hovedmålet var å styrke psykisk helse og livskvalitet gjennom opplevelse av mestring, engasjement, aktivitet og medvirkning. Delmålene var å styrke lokal identitet og tilhørighet, å bidra til samfunnsengasjement, bedre aktivitetstilbudet og å skape positive lokale historier for barn og unge i bydelen.

Tiltak: ABCD er en styrkebasert tilnærming til utviklingsarbeid som gjøres i et lokalsamfunn sammen med innbyggerne. ABCD bygger på tre prinsipper: deltakerstyring, nettverksbygging og relasjonsorientering, og fokus på ressurs- og styrkebasering. Prosjektet har hatt tett samarbeid med ulike aktører i lokalmiljøet som f.eks. skole, barnehage, idrettslag, velforening og lokalsamfunnsutvalg og prosjektledere har brukt tid på å være synlige i lokalmiljøet for å kunne fasilitere de ulike tiltak som har kommet opp.

Status og resultat: Prosjektet er avsluttet, men tankegodset og tilnærmingen som ligger i ABCD tas nå i bruk som en ny tilnærming når kommunen jobber med levekårsutsatte områder i form av områdeløft og skolen som nærmiljøarena. Erfaringer og perspektiver fra ABCD har virket inn på utarbeidelsen av Kommunedelplan for folkehelse – og levekår 2023-2030, spesielt relatert til hvordan kommunen i dag vurderer bruken av kommunale bygg. Den har også vært sentral for

Strategi for områdesatsing 2023-2030 hvor det framheves at kommunen skal fungere som lokalsamfunnsutvikler i samskaping med innbyggere, frivillighet, ideelle aktører og næringslivet. I prosjektperioden ble det gjennomført en rekke tiltak og arrangementer som oppgradering av fysiske areal på Trosvik torg, familietrening, kulturnatt, utekino, kunst for kidz, og nissefest. I egenevalueringen av prosjektet og intervju med prosjektleder fremgår det at fellesskapsfølelse, trivsel, samhold og stolthet i bydelen har blitt styrket gjennom prosjektet selv om korona har gjort det vanskelig å få gjennomført prosjektet i full skala. Det har vært utfordrende å få til en økt bevissthet og aksept for denne nye måten å jobbe på innad i kommuneorganisasjonen, og erfaringen er at dette er noe som tar tid. Man har også gjort seg noen nyttige erfaringer med ABCD som tilnærming i en norsk kontekst, hvor innbyggerne ofte har en uttalt forventning om at kommunen og velferdssystemet skal ivareta de fleste funksjoner. Dette viser viktigheten av tydelighet ovenfor involverte innbyggere om at ABCD innebærer mobilisering av lokalsamfunnet som en ledende aktør med kommunen som en støttefunksjon, i prosjekter der denne modellen tas i bruk.

Eksterne rapporter, masteroppgaver, publikasjoner, informasjonsmateriale og annet:

- Nettside om prosjektet:
<https://www.fredrikstad.kommune.no/tjenester/naringmiljosamfunn/Samfunn/omradesatsing/abcd-learning-site-2020-2023/>

Fredrikstad, «Drømmefritid»

Mål: Å utvikle kunnskap og nye arbeidsmetoder for å jobbe med komplekse samfunnsutfordringer i kommunen. Som et ledd i dette hadde prosjektet et mål om at alle barn i Fredrikstad skulle kunne oppleve glede, mestring og fellesskap gjennom lik mulighet til å delta på fritidsaktiviteter.

Tiltak: Prosjektet ønsket å utvikle nye samarbeidsformer i kommunen gjennom kompetanseheving, mer tverrsektorielt samarbeid internt i kommunen, og samarbeid mellom kommune, sivilsamfunn, frivillighet og andre aktører, for å oppfylle målet om inkludering i fritidsaktiviteter for alle barn og unge i Fredrikstad. Prosjektet har blitt gjennomført gjennom implementering av ulike systemer og tiltak der informasjonsinnhenting, workshops og kontaktskaping mellom de ulike aktuelle aktørene har vært sentrale aktiviteter.

Status og resultat: Prosjektet har varighet ut 2024 og er dermed ikke avsluttet. I prosjektet har man prøvd ut systemer for økonomisk inkludering i fritidsaktiviteter sammen med Fredrikstad idrettsråd, speiderrådet og ulike andre kulturaktører. Det er også gjort et omfattende kartleggingsarbeid på tvers av kommunesektorer og sivilsamfunn av hvilke fritidstilbud som finnes for målgruppen i kommunen og som er tilgjengelig på kommunens nettside. I tillegg har prosjektet initiert tilgjengeliggjøring av informasjon og samarbeid om gjennomføring av ferieaktiviteter for barn og unge, inkludert sommerskole i 2022, delvis finansiert av tilskudd fra Utdanningsdirektoratet og Bufdir. Videre har det blitt etablert et samarbeid med Join/opplevelseskortet som er et system for dekning av utgifter til enkelt opplevelser for familier som trenger økonomisk støtte til dette. Til slutt har Drømmefritid vært involvert i tiltak som var igangsatt før prosjektoppstart, som etablering av lavterskelaktiviteter med skole som

nærmiljøarena gjennom idrett-kultur-skole samarbeidet (tidl. Traraprosjektet). På tross av at prosjektet ikke er avsluttet foreligger det allikevel noen evalueringer og konkrete resultater. Etter en oppsummering av prosjektet i 2021, fikk man våren 2023 et politisk vedtak i Fredrikstad kommune om en lokal fritidserklæring. Prosjektledere rapporterer også at det generelt er gode tilbakemeldinger fra de ulike konkrete tiltakene som er utviklet. En masteroppgave der seks miljøkontakter fra ulike idrettsklubber som deltok i «Drømmefritid» i regi av Fredrikstad idrettsråd ble intervjuet om sine erfaringer, fant man at miljøkontaktene opplevde høy grad av autonomi i rollen, noe som gjorde at de var motiverte til å fortsette som miljøkontakt (Storøy 2022). Informantene ga uttrykk for at de opplevde rollen som meningsfull, og at de hadde et engasjement for at alle barn og unge skulle få delta i idrett. Videre kom det frem at det å opprette kontakt og bygge relasjoner var viktig for at de skulle kunne utføre rollen som miljøkontakt. Mange opplevde dilemmaer og utfordringer knyttet til balansen mellom det å gi tilbudet til familier som trengte det, samtidig som de måtte passe på at ingen utnyttet tilbudet. I en egenevaluering fra 2022 framhever prosjektlederne selv at det å utvikle en ny og tverrsektoriell måte å jobbe på er et langvarig prosessarbeid, der man hele tiden må sørge for medvirkning og samskaping.

Eksterne rapporter, masteroppgaver, publikasjoner, informasjonsmateriale og annet:

- Storøy TL. 2022. Arbeid med økonomisk inkludering i fritidsaktiviteter for barn og unge: en kvalitativ studie av miljøkontakters erfaringer. Masteroppgave i folkehelsevitenskap, NMBU. (Tilgjengelig her: <https://nmbu.brage.unit.no/nmbu-xmlui/handle/11250/3038857>)
- Nettside, oversikt over fritidsaktiviteter barn og unge: <https://www.fredrikstad.kommune.no/tjenester/kulturogfritid/frivillighet2/fritidsaktiviteter-for-barn-og-unge/>
- Nettside om prosjektet: <https://www.fredrikstad.kommune.no/tjenester/politikk-og-demokrati/planer/alleplaner/drommefritid/>

Hobøl, «Kjennskap»

Mål: Å skape fellesskap for ungdom og gi dem økt sosial kompetanse. Videre var det et mål at ungdommene skulle bygge relasjoner seg imellom og med voksenpersoner, samt å gi en opplevelse av mestring og tilhørighet gjennom temadager og samlinger på fritiden med dialog, lek og matfellesskap. Prosjektet hadde også som mål å legge til rette for en god overgang fra barne- til ungdomsskole.

Tiltak: det har vært gjennomført en rekke samlinger på Arena Knapstad i fritiden for elever fra 7. til 10. trinn med temaer som «Hvem er jeg, og hvem vil jeg være?», «fellesskap (om å ta vare på hverandre)», «utenforskap (om å ta vare på andre)», og «nøkkelskap (om å ta vare på seg selv)». Det har også vært arrangert besøk til 22. juli senteret. Prosjektet har bidratt inn mot skolen med opplegg rundt verdensdagen for psykisk helse. I tillegg har det blitt arrangert «trivselsravnkurs», der to elever i hver klasse har fått kursing i ulike temaer som utenforskap, empati og mobbing, og disse elevene har fungert som skolens trivselsteam og bindeledd inn mot «Kjennskap». Et delprosjekt er «Knapstad hemmeligheter», der målet har vært å skape mer åpenhet om tanker

og følelser mange går rundt med, og som ved å deles anonymt fører til at flere tør å snakke om hvordan de selv har det.

Status og resultat: Prosjektet som har vært en del av skolens Sosiale og emosjonelle læreplan (SEL) er avsluttet. Tiltaket er imidlertid videreført i ordinær drift ved at det nå er godt integrert i arbeidet med SEL og ved at det er ansatt en ungdomsarbeider i fast stilling, organisatorisk plassert i avdelingen Familie- og ungdomsteam. Basert på erfaringer fra Kjennskap og andre interne prosjekter har kommunen videreutviklet og systematisert et undervisningsprogram for livsmestring, helsefremming og forebygging som tilbys alle barne- og ungdomsskoleelever. Familie- og ungdomsteamet og skolehelsetjenesten bidrar inn i dette undervisningsopplegget på skolene. Over 200 elever har deltatt på samlinger i prosjektperioden og prosjektet er presentert på ulike arenaer og for flere andre kommuner og aktører. Delprosjektet «Knapstad hemmeligheter», produsert i samarbeid med elever, har resultert i permanentutstillinger med bilder både på skolen, på venterommet til PPT-kontoret i Indre Østfold kommune, BUP Follo i Ski og Hjelperen i Nordre Follo kommune. Det er også blitt utført en egevaluering der alle elever på 10. trinn besvarte et enkelt spørreskjema og 14 elever ble dybdeintervjuet. Evalueringen viste at elevene var svært fornøyde med tilbudet og at de føler at de har hatt nytte av å lære om de ulike temaene. Sluttrapporten peker også på at prosjektet har blitt møtt med engasjement og forventninger fra elever, og at terskelen for å ta kontakt med prosjektlederene utover gruppevirksomheten har blitt lavere. Tiltaket har med dette vært med på å integrere psykisk helse og rusmiddelforebygging i det systematiske folkehelsearbeidet i tidligere Hobøl kommune, med positive ringvirkninger inn i nye Indre Østfold kommune, sammen med prosjekter som Robuste Barn og Robust Ungdom.

Eksterne rapporter, masteroppgaver, publikasjoner, informasjonsmateriale og annet:

- Avisoppslag Smaalenenes Avis: Nytt prosjekt skaper engasjement hos elevene – møter opp på fritiden for å være med. Publisert 13.01.2018(Tilgjengelig her: <https://www.smaalenene.no/ungdom/hobol/lokale-nyheter/nytt-prosjekt-skaper-engasjement-hos-elevene-moter-opp-pa-fritiden-for-a-vare-med/s/5-38-440824>)

Høgskolen i Østfold, «Mestring og mening på Fredrik II VGS»

Mål: Å få kunnskap om og utvikle Fredrik II videregående skole som arena for universelt folkehelsearbeid for å fremme god psykisk helse blant unge.

Tiltak: Dette prosjektet var et aksjonsforskningsprosjekt der forskere ved Høgskolen i Østfold ønsket å inngå i et lærende fellesskap med alle aktører (elever, lærere, og foresatte) på Frederik II videregående skole. Prosjektet hadde tre arbeidspakker; en som handler om undervisning, en som handler om relasjonsbygging og konflikthåndtering og en som handler om organisasjonsstrukturer og systemer. Aksjonsforskningsprosjektet benyttet et bredt spekter av arbeidsformer og programmer, og både kvalitative og kvantitative forskningsmetoder.

Status og resultat: Prosjektet er avsluttet, men flere publikasjoner er planlagt. Overordnet viser erfaringene fra dette prosjektet at det viktigste arbeidet for at videregående skole skal fremme god psykisk helse er å skape en helhetlig forståelse der de ulike delene av skolens virksomhet

Eksterne rapporter, masteroppgaver, publikasjoner, informasjonsmateriale og annet:

- Trøgstad, «Trygg ungdom»

Tiltak: Prosjektet startet opp i Trøgstad kommune som inngikk i Indre Østfold kommune 1.1.2020. En koordinator ble ansatt for å skape et godt miljø sammen med ungdom og ulike fagpersoner i kommunen. Man ønsket bl.a. å bruke biblioteket som møteplass for barn og unge i

bygda. Videre har det vært gjennomført aktiviteter på fritid, i ferier og friminutt, gruppeundervisning og klasseundervisning om psykisk helse, trivselsgrupper, samt ulike aktiviteter og lek. Sentrale aktører sammen med prosjektleder har vært helsestasjon, frivillighetssentralen, elever, SLT-koordinator, Home Start, bibliotek og skole.

Status og resultat: Prosjektet ble avsluttet i desember 2022 og er videreført ved at prosjektkoordinator inngikk i nye Indre Østfold kommune sin seksjon for livsmestring, og i forebyggende avdeling ungdom, som ungdomskontakt. I sluttrapporten framheves det at prosjektet har styrket samarbeid og dialog mellom ulike aktører, blant annet mellom Frivillighetssentralen, helsestasjon og SLT-koordinator i etableringen av natteravnordningen, og gjennom etableringen av en samarbeidsgruppe der SLT-koordinator, Home Start, Barne- og ungdomsbibliotekar og rådgiver for oppvekst har deltatt på felles møter i regi av ungdomskontakten. Det har også vært samarbeid mellom FAU og ungdomskontakt vedrørende temakvelder for foreldre og foresatte. Som resultat av disse samarbeidene har det vært gjennomført en rekke aktiviteter som har vært etterspurt fra ungdommene selv, og som samlet har bidratt til å oppnå prosjektets målsettinger. Erfaringer fra Trygg ungdom i tidligere Trøgstad kommune har sammen med erfaringer fra andre kommuner vært sentrale i Indre Østfold kommune sitt systematiske arbeid rettet mot barn og unge, herunder Robust Ungdom og senere Robuste Barn. Prosjektet har med dette vært med på å integrere psykisk helse og rusmiddelforebygging i det systematiske folkehelsearbeidet i kommunen.

Østfold fylkeskommune/FHI, «Tankekraft»

Mål: Å teste om programmet «Tankekraft» styrker ungdommers ferdighet til å mestre daglig belastning. Overordnet mål var å gi ungdom kunnskap om god psykisk helse og gode måter for å mestre daglige utfordringer og motgang.

Tiltak: Tankekraft var et forskningsprosjekt som ble gjennomført av Østfold fylkeskommune i samarbeid med Folkehelseinstituttet. Intervensjonen gikk ut på å gi ca. 200 lærere én ukes intensiv opplæring i undervisningsopplegget «Tankekraft» som er utviklet av psykolog Trygve Børve. Deretter skulle lærerne gjennomføre dette undervisningsopplegget for elevene (10 dobbeltimer).

Status og resultat: Prosjektet er avsluttet. Det ble ikke funnet noen signifikante resultater på elevenes psykiske helse, verken i livskvalitet, mestring, eller selvtillit (Sælid et al. 2021). Det ble heller ikke funnet noen signifikante endringer i symptomer på angst eller depresjon (Sælid et al. 2022). Resultatene fra forskningsprosjektet viste videre at det var vanskelig å få elevene til å fullføre opplæringen, og det var en høy drop-out. I en masteroppgave der åtte lærere som hadde gjennomført opplæring og implementering av Tankekraft ble intervjuet, ble det funnet at lærerne rapporterte å ha en positiv innstilling til Tankekraftprogrammet, men at alle hadde behov for å gjøre tilpasninger i programmet når de skulle iverksette det på sine skoler (Cheng 2020).

Eksterne rapporter, masteroppgaver, publikasjoner, informasjonsmateriale og annet:

- Sælid GA, Czajkowski NO, Aarø LE, Andersen JR, Idsøe T, Hellesester MD, Holte A. 2022. Effects of a school-based intervention on levels of anxiety and depression: a cluster-

randomized controlled trial of the MindPower program in ten high schools in Norway. BMC psychology; 24;10(1):14. (Tilgjengelig her: <https://link.springer.com/article/10.1186/s40359-022-00721-y>)

- Sælid GA, Czajkowski NO, Aarø LE, Idsøe T, Hellesester MD, Holte A. 2021. Challenges in establishing positive mental health effects of a school-based intervention: a cluster-randomized controlled trial of a life skill program in ten public high schools in Norway. Research Square (Tilgjengelig her: <https://www.researchsquare.com/article/rs-878704/v1>)
- Cheng S. 2020. Implementering av livsmestringsprogrammet Tankekraft i videregående skole. Masteroppgave i folkehelsevitenskap, NMBU. (Tilgjengelig her: <https://nmbu.brage.unit.no/nmbu-xmlui/handle/11250/2839446>)
- Nettside om prosjektet: <https://www.fhi.no/cristin-prosjekter/aktiv/mentale-teknikker-i-hverdagen-mt/>

Eidsberg, «Trygge voksne-robuste barn»

Mål: Å trygge foreldre i deres rolle som foreldre, for å kunne oppnå en utvikling av robuste barn som klarer å møte utfordringer i livet. Det var et uttalt mål at i løpet av prosjektperioden skulle alle barnehagene i Eidsberg kommune, familiesenteret ved helsestasjon og forebyggende tjenester samarbeide om to-års konsultasjon og foresatte-veiledning for barn i alderen to til fire år.

Tiltak: Tiltaket gikk ut på at to-års konsultasjonen skulle gjennomføres ute i barnehagene, i et samarbeid mellom helsesøster og pedagog. En gang i halvåret skulle forebyggende team og COS-sertifiserte pedagoger samarbeide om temakvelder for foreldrene, hvor tema er hentet fra COS med fokus på; utvikling av selvstendighet hos barn, hvordan møter vi barnet, forståelse av barns følelsesliv-sensitiv omsorg, ICPD og LØFT-metodikk.

Status og resultat: Det foreligger ingen sluttrapport fra dette prosjektet.

Fredrikstad, «Foreldrekompasset»

Mål: Å bidra til å skape trygge og gode oppvekstvilkår for alle barn og unge i Fredrikstad, gjennom å stryke foreldre i foreldrerollen. Dette gjøres gjennom et program for økt foreldrerefleksjon og bedre foreldrenettverk, samt å tilby foreldre aktuell kunnskap som kan påvirke deres valg i foreldrerollen.

Tiltak: «Foreldrekompasset» er et universelt, sammenhengende og kunnskapsbasert foreldrestøtteprogram. Foreldrene møter Foreldrekompasset fra helsestasjonen gjennom barnehage og grunnskole (1.-10.trinn). Støtten i programmet er to-delt, og består av kunnskapsdeling med foreldre og tilrettelegging av refleksjon og dialog mellom foreldre. Programmet gjennomføres i gruppetilbudene på helsestasjonen og i foreldremøter i barnehagen og skolen.

Status og resultat: Prosjektet går ut 2024. Det har vært gjennomført utvikling og utprøving av programinnhold som videreføres gjennom en videre utviklings- og implementeringsperiode frem

mot barnehage- og skoleåret 2024/25. Fra vinteren 2022 har man i Fredrikstad jobbet for å implementere «Foreldrekompasset» i alle kommunens virksomheter. Telemarkforskning har evaluert tiltaket i en rapport som også beskriver det viktigste innholdet i programmet, et system for evaluering og resultatmåling, samt programmets teoretiske og empiriske grunnlag (Møller et al. 2024). Rapporten viste til gode evalueringer fra ansatte og foreldre, og 90 % av foreldrene opplevde temaene som relevant. Kost-nytteanalysene viser at innføring av Foreldrekompasset potensielt kan gi store gevinster til kommunen. Programmet har også blitt iverksatt og testet ut i Bodø kommune. I en evaluering som ble utført av Nordlandsforskning, konkluderte man med at samlet sett har «Foreldrekompasset» bidratt til en høyere kvalitet på foreldremøter og konsultasjoner på familiekontorer (Skoghøy og Waldahl 2022). Styrkene som blir trukket frem er systematikken, sammenhengen og budskap som gjentas. Det er også en gjennomgående god kvalitet på presentasjonene, og metodikken legger godt til rette for foreldrerefleksjon og kontakt mellom foreldre.

Eksterne rapporter, masteroppgaver, publikasjoner, informasjonsmateriale og annet:

- Informasjonsfilm, Foreldrekompasset, Fredrikstad kommune:
<https://www.youtube.com/watch?v=pZLjSsXTJuk&t=9s>
- Møller G, Aarvold AK, Snoen HRB, Steen SO. 2024. Utvikling av programteori for Foreldrekompasset. Et universelt foreldrestøtteprogram. Rapport, Telemarkforskning, Rapport 808. (Tilgjengelig her: <https://www.telemarkforskning.no/publikasjoner/utvikling-av-programteori-for-foreldrekompasset/4449/>)
- Skoghøy BE, Waldahl RH. 2022. Foreldrekompasset - Foreldrestøttede tiltak i Bodø kommune. Rapport Nordlandsforskning. (Tilgjengelig her: <https://munin.uit.no/handle/10037/28687>)
- Nettside om prosjektet: <https://www.fredrikstad.kommune.no/tjenester/barn-familie-utdanning/foreldrekompasset/>

Rakkestad, «Livsmestring som fag i skolen»

Mål: Å fremme god psykisk og fysisk helse hos ungdom gjennom å styrke lærernes kompetanse og legge til rette for at lærerne kan implementere og jobbe systematisk med livsmestring i sine klasser.

Tiltak: Tiltakene innebar å utarbeidede et årshjul for elevenes undervisning i livsmestring og en plan for forebygging og tiltak mot skolevegring. Videre ønsket man å bistå lærere med sosialfaglig kompetanse som de trenger i skolehverdagen. En miljøarbeider ble ansatt for å gjennomføre tiltaket. Et videre tiltak var å innføre COS-P som tilnærming for lærere og assistenter.

Status og resultat: Prosjektets målsetning om systematisk implementering av «livsmestring som fag i skolen» som en integrert del av alle fag på ungdomstrinnet, ble i løpet av prosjektperioden et sentralt element i læreplanverket LK20, der «Folkehelse og livsmestring» er et av tre tverrfaglige temaer i læreplanen. Dette, og resultatet av en egevaluering der man konkluderte med at prosjektet ikke hadde klart å skape unike løsninger og en praksis som andre skoler kan dra nytte av, gjorde at prosjektledelsen ba om å få avslutte prosjektet ett og et halvt

år før tiden. Erfaringene viste imidlertid at prosjektet hadde vært nyttig i arbeidet med å utvikle skolen og med å nå målene i læreplanen. I en masteroppgave der seks av lærerne som deltok i prosjektet ble intervjuet, kom det frem at lærerne opplevde deltakelse i prosjektet som nyttig blant annet fordi den satte psykisk helse på skolens agenda, og økte kunnskapen for både elever og lærere. Konkrete verktøy som lærerne fikk og kunne bruke i sine timer gav også intervensjonen en stor nytteverdi (Skaara 2019). Et delmål i prosjektet var systemiske tiltak for å begrense bekymringsfullt skolefravær og det ble på bakgrunn av prosjektet utarbeidet en handlingsplan for kommunens arbeid med dette. Denne planen er nå implementert på alle skoler i Rakkestad kommune.

Eksterne rapporter, masteroppgaver, publikasjoner, informasjonsmateriale og annet:

- Skaara KF. 2019. Livsmestring i ungdomsskolen - implementering av en psykiskhelse-intervensjon sett fra et lærerperspektiv, en kvalitativ studie. Masteroppgave i folkehelsevitenskap, NMBU. (Tilgjengelig her: <https://nmbu.brage.unit.no/nmbu-xmloi/bitstream/handle/11250/2621607/skaara2019.pdf?sequence=1>)

Sarpsborg, «Sammen skaper vi det gode hjemstedet»

Mål: Å prøve ut en ABCD tilnærming for å utvikle bydelen Alvim i Sarpsborg. Prosjektet ønsket via denne metodikken å utvikle en fasilitatorrolle i kommunen, å utvikle gode metoder for samskaping, og et inkluderende nærmiljø og nettverk, gjennom å utnytte ressurser som allerede fantes i nærmiljøet.

Tiltak: Prosjektet bygget videre på utviklingen av Alvimhaugen skole som et nærmiljøhus, ved å benytte ABCD som en styrkebasert tilnærming til utviklingsarbeid som ble gjort i Alvim sammen med innbyggerne. Tiltakene har blitt gjennomført på bakgrunn av de ABCD-prinsippene om deltakerstyring, nettverksbygging og relasjonsorientering, og fokus på ressurs og styrkebasering.

Status og resultat: Prosjektet er avsluttet, men velforeningen på Alvim har overtatt ansvaret for en del av aktivitetene på nærmiljøhuset. Prosjektet har bidratt til økt samarbeid mellom kommunale aktører og lokale aktører som frivillige organisasjoner, lag og foreninger, både i gjennomføring av tiltak, og ved opprettelsen av et samarbeidsnettverk der både kommunalt ansatte og representanter fra lokale lag og foreninger er medlemmer. Prosjektgruppa har vært i tett dialog med målgruppene ute i lokalsamfunnene, og bistått disse i selv å iverksette og delta i aktuelle aktiviteter basert på deres egne ønsker og engasjement. Som et resultat av dette har det oppstått flere delprosjekter under hovedprosjektet som f.eks. «Ungdomsfellesskapet på Alvim». Dette er en åpen og gratis møteplass for ungdom mellom 13-19 år. Både de ansatte og ungdommer i Ungdomsfellesskapet har deltatt på kurs i regi av «Ungdom og Fritid», der fokus er ungdomsdemokrati og ungdomsmedvirkning. Det er ikke fortatt noen ekstern evaluering av prosjektet, men resultatene i to masteroppgaver (Castellan 2018, Flobak 2018) og en publisert forskningsartikkel (Ihlebak et al. 2021) fant at elever, lærere og foreldre følte økt inkludering, tilhørighet og trygghet som et resultat av det å ha et nærmiljøhus på Alvimhaugen skole. Velforeningen har rapportert at tilfelloene av hærverk har blitt redusert (Rosbach 2017), og valgdeltakelsen i denne bydelen har økt med 10 %. Selv om dette ikke kan knyttes direkte til

prosjektet, kan det være en indikasjon på at prosjektet har hatt en positiv påvirkning i nærmiljøet.

Eksterne rapporter, masteroppgaver, publikasjoner, informasjonsmateriale og annet:

- Ihlebæk C, Castellan C, Flobak J, Ese J. 2021. The school as an arena for co-creating participation, equity, and well-being—a photovoice study from Norway. International journal of environmental research and public health, 4;18(16):8252. (Tilgjengelig her: <https://www.mdpi.com/1660-4601/18/16/8252>)
- Castellan C. 2018. Skolen som nærmiljøhus – En Photovoicestudie om trivselsfremmende faktorer for barneskoleelever ved Alvimhaugen barneskole. Masteroppgave i folkehelsevitenskap, NMBU. (Tilgjengelig her: <https://nmbu.brage.unit.no/nmbu-xmlui/handle/11250/2562387>)
- Flobak J. 2018. Skolen som nærmiljøhus – trivselsskapende faktorer for de ansatte ved Alvimhaugen barneskole. En photovoicestudie. Masteroppgave i folkehelsevitenskap, NMBU. (Tilgjengelig her: <https://nmbu.brage.unit.no/nmbu-xmlui/bitstream/handle/11250/2558833/Flobak%202018.pdf?sequence=1>)
- Rosbach HM. 2017. Alvimhaugen nærmiljøhus. Rapport om nærmiljøhusets betydning for beboere på Alvim i et helsefremmende perspektiv. Rapport, Sarpsborg kommune (Tilgjengelig her: <https://www.sarpsborg.com/globalassets/slashsider/skoler/alvimhaugen-b/alvimhaugen-narmiljohus-rapport-11-januar.pdf>)

Halden, «Mestring, mening og trivsel på Låby»

Mål: Å ta i bruk Låby skole som en nærmiljøarena for å fremme tilhørighet, mestring og positivitet for både elever, lærere/ansatte og foreldre. Videre var det et mål å forsterke både læring og trivsel for elever, samt å utjevne sosial ulikhet og å styrke nærmiljøet og folks tilknytning til lokalområdet.

Tiltak: I prosjektet ble en ekstern aktør, Inspiria science center, engasjert for å hjelpe til med utviklingen av en nærmiljøarena på Låby. I samarbeid med Halden kommune, skolen og FAU har Inspiria satt i gang en rekke aktiviteter og tilbud som bl.a. «Åpent fritidstilbud», «Låby-dager» for hele familien, «Se hva jeg kan»-skoledager», «Fiksekvelder» hvor barn og voksne reparere ting, «Dette var godt»-kvelder, «Kodeklubb» og «Fri aktivitet – kvelder». I tillegg har prosjektet dekket kostnadene til 2 deltidsstillinger for personell som ellers er tilknyttet skolen på dagtid. Disse har arrangert åpne skoleaktiviteter på ettermiddagen og hatt skolefrokost før skolestart noen dager i uken.

Status og resultat: Prosjektet er avsluttet, men er videreført innen kommunens regulære drift. I kommunebudsjettet for 2022 ble det bevilget midler til å videreutvikle modellen til også å omfatte flere skoler i Halden, og i 2023 ble det bevilget penger for å sikre at alle skolene i Halden skal bli nærmiljøskoler. Det er nå startet opp aktiviteter på en ungdomsskole i sentrum og på tre barneskoler i tillegg til Låby skole. Det har vært samarbeid med Halden kulturråd og Halden idrettsråd som har hatt faste ukentlige aktiviteter på skolen. Det har vært arbeidet systematisk med opplæring, dokumentasjon og utarbeidelse av håndbøker, samt foreldremedvirkning og kobling til skolens ledelse. En suksessfaktor har vært en sterk forankring i en kommunal

styringsgruppe. Det foreligger ingen ekstern evaluering av prosjektet, men erfaringene fra prosjektet er at aktivitetene har vist seg nyttig særlig med tanke på sårbare elever. Elevene opplever økt trivsel og det har vært svært godt oppmøte til aktivitetene etter skoletid. Et uforutsett positivt resultat av prosjektet er at det også har gitt voksne en uformell sosial møteplass som kan være med på å forebygge ensomhet og psykisk uhelse. Samtidig er erfaringen at det har vært utfordrende å mobilisere foreldre og andre i nærmiljøet til å delta.

Eksterne rapporter, masteroppgaver, publikasjoner, informasjonsmateriale og annet:

- Avisoppslag Halden Arbeiderblad: Jenny (11) har vært med siden starten: – Dette er gøy. Publisert 23.05.2024 (Tilgjengelig her: <https://www.ha-halden.no/jenny-11-har-vart-med-siden-starten-dette-er-goy/s/5-20-1539155>)
- Avisoppslag Halden Arbeiderblad: Kultur og idrett i nærmiljøprosjekt: – Styrker trivsel og tilhørighet til skolen. Publisert 11.03.2022 (Tilgjengelig her: <https://www.ha-halden.no/kultur-og-idrett-i-narmiljoprojekt-styrker-trivsel-og-tilhorighet-til-skolen/s/5-20-1091364>)
- Nettside for prosjektet: <https://www.halden.kommune.no/laby-skole/tjenester/narmiljoprojektet/>

Moss, «Fellesskapet»

Mål: Målet med prosjektet var å utvikle Nøkkeland skole til en nærmiljøarena for å tilrettelegge for at ungdom i dialog med lokalsamfunnet kunne delta i aktiviteter de ellers ikke har tilgang til. «Fellesskapet» skulle videre bidra til at fritidsaktiviteter gjennom deltagelse og eieforhold blir en demokratiskolerende arena. Et overordnet mål var å bidra til å gjøre ungdommene i nordre bydel i Moss mer robuste i forhold til å mestre egen fremtid,

Tiltak: To ungdomsarbeidere ble ansatt for drifte prosjektet, og «Fellesskapet» har hatt åpent etter skoletid to ganger i uken. Ungdommene har kunnet delta i aktiviteter som bordtennis, biljard, flerspill på et eget gaming-rom, samt fått enkle måltider.

Status og resultat: Prosjektet er avsluttet og tilbudet er satt i inn i ordinær drift. Fra høsten 2023 har det vært tilbud to ettermiddager i uken, men man er avhengig av samarbeidet med fritidsklubben 411 for å kunne opprettholde tilbudet. Det har vært noe varierende med besøk av elever i «Fellesskapet», men erfaringen er at tilbudet har vært viktig for de som har benyttet seg av det, og som ikke nødvendigvis har så mange andre tilbud å benytte seg av. Det har vært forsøkt å få til aktivt samarbeid med en rekke frivillige aktører, men dette har vært utfordrende og lite bærekraftig over tid.

Eksterne rapporter, masteroppgaver, publikasjoner, informasjonsmateriale og annet:

- Nettside for skolen: <https://www.moss.kommune.no/alle-tjenester/skole-og-utdanning/skoleoversikt-og-skoletilhorighet/barneskoler-og-sfo-i-moss/nokkeland-skole/>

Mysen, «Ny arena - Mysen VGS»

Mål: Å skape en arena på Mysen VGS hvor elevene kunne møtes fysisk rundt varierte aktiviteter før og etter skoletid.

Tiltak: Oppstartstilbudet ble utarbeidet i samsvar med elevene selv, gjennom en spørreundersøkelse, men tilbudet var tenkt å styres av de ønskene elevene til enhver tid har. Det har blitt etablert flere arenaer på skolen, slik som biblioteket, treningsrom, filmrom/flerbruksrom og et atrium. For alle arenaene er det blitt utført fysiske avgrensninger opp mot resten av skolearealet, noe som muliggjør bruk utenom skoletid. Aktivitetene som har blitt opprettet har vært trening, dansing, fagkafefilmklubb og rollespillklubb.

Status og resultat: Prosjektet er avsluttet, men flere av tiltakene som trening, fagkafe og rollespillklubb, er videreført på skolen. Prosjektet ga muligheten til å bl.a. omdisponere et rom på skolen, og å kjøpe inn treningsutstyr, noe som har vært viktig for å kunne gjennomføre prosjektet. I en masteroppgave der åtte elever som deltok i aktiviteten «rollespill» ble intervjuet kom det frem at deltagere i rollespillgruppa opplevde at tiltaket var meningsfullt, at det skapte tilhørighet, fellesskap og opplevdes som en motiverende aktivitet (Espelund 2020). Videre rapporterte elevene at fikk mulighet til å møte personer fra hele skolen, og på den måten få et større nettverk. I egenrapporteringen fra prosjektet fant man også at de ungdommene som benytter seg av tilbudene i stor grad er ungdommer som i liten grad deltar på andre organiserte aktiviteter. Det var et mål at de ulike aktivitetene etter hvert skulle bli drevet av elevene selv, men dette har vist seg utfordrende å få til.

Eksterne rapporter, masteroppgaver, publikasjoner, informasjonsmateriale og annet:

- Espelund MS. 2020. «Jeg møter jo folk jeg egentlig aldri har lagt merke til før». En kvalitativ studie av elevers opplevelse av å delta i rollespillklubb på Mysen VGS. Masteroppgave i folkehelsevitenskap, NMBU. (Tilgjengelig her: <https://nmbu.brage.unit.no/nmbu-xmlui/bitstream/handle/11250/2683455/Espelund2020.pdf?sequence=1>)

PROSJEKTLEDERNES ERFARINGER MED «MESTRING OG MENING I ØSTFOLD»

Hovedformålet med rapporten har vært å få innsikt i hvordan prosjektledere i kommunene i Østfold som fikk tilslag gjennom det nasjonale programmet for folkehelsearbeid har opplevd deltakelsen i programmet og gjennomføringen av prosjektene, fra søknadsprosess til avslutning. I dette kapittelet vil vi gjøre rede for metode og resultater fra denne undersøkelsen.

Metode

For å samle inn data til dette prosjektet har vi gjennomført kvalitative intervjuer med 11 prosjektledere i 9 av de 14 prosjektene som fikk tilskudd gjennom Folkehelseprogrammet i Østfold. Potensielle deltakere ble kontaktet via e-post med informasjon om prosjektet og invitasjon til å delta, og alle som stilte til intervju, har underskrevet en samtykkeerklæring. For prosjektene i de tre kommunene som i løpet av prosjektperioden ble sammenslått til Indre Østfold kommune var det av ulike årsaker ikke mulig å gjennomføre intervju i tidsrommet der evalueringen fant sted. Intervjuene ble gjennomført digitalt i perioden mars-april 2024 som en kombinasjon av individuelle intervjuer (7) for prosjekter der det i hovedsak har vært én prosjektleder, og gruppeintervju (2) der det har vært flere prosjektledere på samme prosjekt.

I intervjuene benyttet vi en semistrukturert intervjuguide (se vedlegg 1) som ble utviklet etter gjennomlesning av prosjektenes års- og sluttrapporter. På bakgrunn av den overordnede innsikten dette gav om bakgrunnen for prosjektene og prosessene som har forgått i kommunene, definerte vi åpne spørsmål med den hensikt å la prosjektlederne få snakke fritt og dele sine tanker og erfaringer rundt gitte tema.

Valget om å ta i bruk digitale intervjuer gjorde det enklere å rekruttere informanter og å få gjennomført intervjuene innenfor den satte tidsrammen. I tillegg ble denne metoden valgt på bakgrunn av innsikt om at digitale intervjuer kan oppleves tryggere og mindre stressende for deltakerne, og dermed gi rom for en åpen og ærlig dialog (Johannessen & Rasmussen 2024).

Intervjuene ble tatt opp som lydfiler gjennom Nettskjema diktafon på mobil for lydopptak. Nettskjema diktafon transkriberer lydopptakene, og både lyd og tekst blir automatisk lagret på passordbeskyttet område. Tekstdata er analysert ved hjelp av systematisk tekstkondensering (Malterud 2017). Prosjektet ble meldt inn til SIKT, som i februar 2024 vurderte at behandlingen av personopplysningene i prosjektet er lovlig (ref.nr. 159272).

Resultater

I intervjuene med prosjektlederne var vi interessert i å utforske deres erfaringer i ulike faser av prosjektet de hadde ledet fra utlysnings- og søknadsprosessen, igangsettelse og forankring, og ulike aspekter ved gjennomføringen som kompetanse og samarbeid, organisering og prosjektlederrollen samt støtte og oppfølging fra fylkeskommunen. Resultatene som

presenteres under har som hensikt å gi et overordnet bilde av erfaringer som går igjen på tvers, poengtert gjennom illustrerende sitater. Med dette ønsker vi å framheve suksessfaktorer og fallgruver som kan utgjøre læringspunkter både for kommuner og fylkeskommunen i senere utlysingsrunder. Dette innebærer samtidig at vi i liten grad vil gå inn på det enkeltes prosjekts egenart eller spesifikke effekter. Resultatene presenteres tematisk med utgangspunkt i den semistrukturerte intervjuguiden (se vedlegg 2) knyttet til erfaringer med oppstart og forankring, organisering av prosjektet og erfaringer med prosjektlederrollen, samarbeid og kompetanse, og innovasjon og implementering i ordinær drift.

Oppstart og forankring av prosjektet

I intervjuene kom det fram ulike erfaringer relatert til utgangspunktet og betingelsene for det enkelte prosjekt, fra idéfase til utlysings- og søkeprosess og den faktiske igangsettelsen. Ulike faktorer i disse tidlige fasene ser ut til å ha hatt en effekt på arbeidet med å forankre prosjektene i egen kommune fra starten av.

Et første gjennomgående trekk var at alle prosjektene bygget på en anerkjennelse av utfordringer relatert til det systematiske folkehelsearbeidet innen psykisk helse og rusforebygging blant barn og unge i egen kommune. Flere av prosjektsøknadene ble utviklet som en videreføring av allerede eksisterende planer for tiltak, gjennomførte forprosjekter eller tidligere prosjektsøknader som ikke hadde mottatt støtte.

Man hadde gjort seg noen erfaringer fra før med andre tiltak, og fått midler fra Fylkeskommunen til det som på en måte ble et forprosjekt. Det var noe ved dette man likte, men man ønsket å gjøre det på en litt annen måte. Så det var et arbeid som fulgte med inn i det store prosjektet som vi fikk midler til.

(Prosjektleder 3)

Prosjektlederne uttrykte med dette at utlysningen opplevdes relevant for deres kommune, og overordnet ble det ansett som positivt at fylkeskommunen ikke hadde lagt strenge føringer på utformingen av det enkelte prosjekt verken tematisk eller organisatorisk.

I hvilken grad søknadsprosess og selve oppstarten etter tilslag ble erfart som god eller ikke ser i stor grad ut til å avhenge av hvor i kommunestrukturen prosjektidéen var forankret. Ikke overraskende hang det å komme raskt og godt i gang fra start sammen med et tydelig definert prosjekt som var ønsket og etterspurt nedenfra, men samtidig forankret i kommunens ledelse gjennom politiske vedtak eller administrative beslutninger på et høyt nivå i administrasjonen. I prosjekter der ansvaret var tydelig plassert hos kommunedirektøren, direktører for oppvekst eller helse, skolesjef eller lignende fra start, gav dette nødvendig legitimitet til prosjektleder og prosjektet som sådan, i møte med virksomhetene der aktivitetene skulle finne sted.

Det var en administrativ beslutning å søke om midlene, så det var ikke oppe til politisk behandling, men det som jeg tror var veldig klokt er at de hadde en veldig tydelig forankring hos direktør for oppvekst i forkant av søknad. At det allerede i søknaden var beskrevet hvem som burde sitte i en styringsgruppe av prosjektet.

(Prosjektleder 3)

I prosjekter som allerede fra oppstart var forankret på ledernivå var det sentralt at man evnet å skape engasjement blant andre ledere og ansatte ute i virksomheten der tiltaket skulle iverksettes. Her spilte ildsjeler en sentral rolle for å sikre gjennomgående eierskap.

Andre prosjekter var forankret og initiert nedenfra, for eksempel på en enkelt skole, og her kunne det oppleves som utfordrende å få nødvendig anerkjennelse og legitimitet oppover i systemet. I tillegg ble framdriften i prosjektet ofte skadelidende opp mot et samtidig ansvar for daglig drift.

Det er noe med at når man skal lede et prosjekt og samtidig være ansvarlig for alt det som er daglig drift. Det gjør at man kanskje ikke har oversikt over alt som finnes og som man kunne ha trukket på. Og samtidig er det et press fra arbeidsgiver på hva du skal levere å, som gjør at man kanskje skyver på det litt [prosjektet].

(Prosjektleder 1)

De prosjektene som opplevde størst utfordringer relatert til forankring og framdrift i oppstartsfasen var kjennetegnet ved at de ikke hadde en målsetning som lett lot seg formulere i klart definerte eller målbare aktiviteter. Dette gjaldt spesielt hvis prosjektet innebar at ulike seksjoner eller fagavdelinger måtte jobbe på nye måter på tvers for å nå et felles mål. Silo-mentalitet innad i kommunen ble av flere nevnt som et hinder for forankring på tvers av organisatoriske skillelinjer. Forankring og eierskap var spesielt utfordrende når hensikten med prosjektet var å iverksette en langsiktig endring i innbyggernes eller ansattes forståelse for ulike samfunnsproblemer eller måter å tilnærme seg disse på. Dette kunne for eksempel innebære ønsket om å etablere en kultur for nye måter å aktivisere innbyggere på eller et nytt tankesett og nye arbeidsmetoder i kommunale tjenesters daglige drift.

Jeg vil jo si at forankring av selve metoden har vært en kamp hele veien. Vi jobbet veldig hardt for å prøve å få andre deler av kommunen til å se hvor utrolig god denne metoden kan være (...) for å oppnå det som er kommunens overordnede mål. Den er jo vanskelig å formidle den metoden, liksom konkret. Det er ikke en praktisk oppskrift, men mer verdier og tankesett.

(Prosjektleder 9)

Til slutt erfarte flere prosjektledere også at “støy” som kommune- og fylkessammenslåing og koronapandemien, medførte startvansker og redusert framdrift i oppstarten, og at sentrale

aktiviteter som var planlagt enten ble satt på pause eller stoppet helt opp. I flere av prosjektene ser disse utenforstående faktorene også ut til å ha påvirket muligheten for å legge til rette for medvirkning og samarbeid med ulike aktører, noe som ble avgjørende for hvilken kompetanse som ble trukket inn i den innledende fasen av prosjektene. Samlet utgjorde disse faktorene også en utfordring for utøvelsen av selve prosjektlederrollen.

Organisering av prosjektet og erfaringer med prosjektlederrollen

Det var stor variasjon mellom de ulike prosjektene knyttet til valg som ble tatt i rekruttering av prosjektleder, både med hensyn til tidspunkt for rekruttering, og hvilken type kompetanse eller forkunnskaper det ble søkt etter. I noen prosjekter var prosjektlederen ildsjel og initiativtaker og hadde selv stått for utformingen og søknadsskrivingen. I andre kommuner ble prosjektmidlene brukt til å ansette og lønne en prosjektleder, enten internt eller gjennom ekstern rekruttering, etter at prosjektet hadde fått tildelt midler. Flere av prosjektlederne som ble intervjuet hadde tatt over prosjektledelsen etter at prosjektet de ledet hadde vært i gang en stund, basert på utskiftninger i stab eller et ønske om en annen type forankring og framdrift.

Uavhengig av når de kom inn i prosessen vektla prosjektlederne viktigheten av egnet plassering i organisasjonen og opplevelsen av å få tillit og mulighetsrom til å forme stillingen og prosjektet, og det å bygge et lag rundt seg som sentralt for å lykkes.

Jeg tror også at det at de valgte å ha meg plassert i organisasjonen og ansette meg der jeg ble sittende også var veldig smart og jeg tror ikke det var tilfeldig. Det var løftet veldig høyt opp i organisasjonen, fordi de ønsket seg noe, selv om de ikke visste helt hva de ønsket seg. Så veldig tidlig i prosjektet etablerte jeg en arbeidsgruppe.

(Prosjektleder 3)

Fagbakgrunn ble også framhevet av flere prosjektledere som sentralt for hvordan de opplevde rollen sin. Det var viktig at denne opplevdes som relevant for prosjektenes egenart og den enkelte kommunes vektlegging av henholdsvis inngående kunnskap til fag- eller praksisfeltet som prosjektet skulle gjennomføres i, eller ønske om ny kompetanse inn. Noen prosjektledere løftet fram at det å bli rekruttert inn i et fagfelt som ikke var deres eget kunne være et hinder for anerkjennelse av dem selv og prosjektet som sådan, og at det dermed var viktig å bruke tid på å tilegne seg arena-kompetanse for at dører skulle åpne seg.

I andre prosjekter hadde prosjektleder blitt utpekt internt etter at det først var gjort forsøk på å rekruttere eller kjøpe inn ekstern prosjektledelse, og hvor dette hadde resulterte i aktiviteter som ingen hadde etterlyst og tilbud som få benyttet. Det var også eksempler der prosjektledere vektla at det å komme utenfra, både faglig og organisatorisk, var avgjørende for å få til endring og sikre framdriften i prosjektet.

Jeg kjente en enorm kreativ frihet, og at jeg også fikk være en endringsagent med en slags ekspertautoritet. Det hadde ikke vært mulig hvis jeg kom fra samme kommune. Fordi jeg med min kompetanse kom utenfra kunne jeg vise at dette har jeg greie på. Jeg fikk tillit.

(Prosjektleder 4)

I prosjekter der prosjektleder allerede hadde en lederrolle på virksomhetsnivå var det ofte ansatt en koordinator eller tilsvarende som skulle stå for den faktiske gjennomføringen av aktiviteter. Tett kontakt og samarbeid mellom prosjektleder og prosjektkoordinator var avgjørende i kommuner der man hadde gått for denne modellen.

Et annet aspekt som ble framhevet av flere var tendensen til at prosjektleder eller andre prosjektmedarbeidere endte opp som satellitter i kommunestrukturen, eller ble stående på utsiden av den normale driften i en virksomhet. Dette kunne handle om fysisk plassering i et kommunehus eller på en skole, eller tidspunkt for aktiviteter og prosjektmedarbeideres arbeidstid, men kanskje mest av alt mangelen på integrasjon mellom prosjektet aktiviteter og mål og de lovpålagte oppgavene.

*Det er ikke så mange som forstår hva vi driver med, så vi er liksom en gjeng på to stykker som er i vår egen boble og vi blir litt på siden. Vi er jo ikke en del av de lovpålagte oppgavene, så det blir litt sånn at vi må banke veldig på dørene for å synliggjøre oss;
“se hva vi gjør” eller “dette må videreføres”!*

(Prosjektleder 8)

Uavhengig av når prosjektleder kom inn i prosjektet, hvor de kom fra og dens enkeltes kompetanse var det altså et gjennomgående tema at mange av prosjektlederne opplevde å være usynlige eller bli stående alene, uten å ha verken tilstrekkelig makt eller midler til å iverksette planlagte eller ønskede tiltak i møte med dem man skal mobilisere eller tilby tjenester til.

Denne rollen [...] er ganske ensom. Man blir kommunens ansikt utad og da blir man også representant for alt som ikke fungerer, og må kunne svare på det man får på tallerkenen (...) Man bør være to og ha god forankring og så bør det følge med midler til aktiviteter eller tett samarbeid [med andre instanser i kommunen]

(Prosjektleder 9)

Basert på dette ble selvstendighet og tålmodighet nevnt av flere som viktige egenskap for å lykkes. Det samme ble evnen og muligheten til å jobbe systematisk og målrettet mot langsiktige mål både inn mot kommuneadministrasjonen og ut i relevante virksomheter, kombinert med kreativitet og evnen til å kaste seg rundt på kort varsel. Fleksibilitet i prosjektlederrollen og muligheter til å disponere egen tid og midler framstod dermed som sentralt. I prosjekter der

prosjektleder allerede var tungt involvert i kommunens daglig drift utgjorde tid en utfordring for framdriften i prosjektet.

Samarbeid og kompetanse

For å bøte på ensomhet og sikre forankring og framdrift formidlet flere av prosjektlederne at det var viktig å etablere strukturer for kompetanseutveksling og samarbeid. Dette ble løst på ulike måter, men overordnet så vi at det først og fremst handlet om å få på plass en intern organisering gjennom etableringen av konkrete arbeidsgrupper og/eller styrings- og referansegrupper som sikret samarbeid internt i kommunen. Derne st handlet det om den dialogen og samarbeidet som ble initiert av fylkeskommunen, og som la til rette for nettverksbygging med andre kommuner som drev tilsvarende prosjekter i Viken/Østfold fylke, og samarbeidet med Fylkeskommunen underveis i prosjektet. Noen prosjektledere inngikk på eget initiativ samarbeid med kommuner med tilsvarende prosjekter andre steder i landet, eller i utlandet.

Samarbeid internt i kommunene

For å sikre målrettede tiltak, engasjement og medvirkning internt i kommunen ble det i de fleste prosjektene lagt til rette for involvering av kompetansen til ulike grupper kommunalt ansatte, frivillig sektor og private aktører i næringslivet. I flere tilfeller var det også gjort målrettede forsøk på å trekke på perspektivene til barn og unge og mobilisere dem og deres foresatte som aktive deltakere i driften av tiltak. Her vektla flere viktigheten av et kontinuerlig og omfattende informasjonsarbeid for å holde aktiviteten og engasjementet oppe med tanke på utskiftninger i mottakergruppen, for eksempel i elev- og foreldrepopulasjonen på en skole. Flere hevdet at det å få til involvering av foreldre kunne være vanskelig. Andre framhevet at der de hadde lyktes i å etablere et tilbud med god oppslutning var det gjerne snakk om tilsynelatende enkle løsninger som ble utviklet i tett samarbeid med de unge selv.

*Vi spurte elevene, hva er det dere egentlig vil ha?
Og det de ville var å bruke gymsalen, et sted å leke. Og de ville kanskje spille litt spill. Ja, mye enklere ting enn de vi voksne hadde tenkt. Så da fikk de det!*

(Prosjektleder 6)

I noen kommuner opplevde man et behov for å trekke på ressurser og kompetanse som det ikke nødvendigvis var lagt til rette for i utlysningsteksten eller tatt høyde for i riggingen av prosjektet ved oppstart. Dette kunne handle om behov for tekniske, materielle eller bygningsmessig ressurser som fordret samarbeid med kommunale etater med ansvar for infrastruktur som bygg og park for å få tiltakene på plass.

Vi hadde egentlig ganske store behov for det fysiske for å få dette til å fungere. Hvordan vi skulle få gjort noe med bygningsmassen både innvendig og utvendig for å få bedre tilpasset ønsket vårt. Vaktmesteren har vært en veldig viktig samarbeidspartner for å få det til.

(Prosjektleder 1)

I flere av prosjektene ble det arrangert oppstartsseminar eller løpende workshoper der ulike kommunale interessenter og frivillige og private aktører og næringslivet var invitert inn. Oppslutningen om og nytteverdien av denne typen arrangementer ser ut til å ha vært varierende. Noen opplevde at dette skapte legitimitet og engasjement internt i kommunen.

Vi startet et sånt nettverk, hvor vi raskt gikk over til å ha digitale samlinger. De som meldte seg på var jo kjempeengasjerte og aktive og ønsket nok å jobbe etter den metoden. Det var jo veldig interessant og fint for oss å se at det var et stort engasjement. Flere oppdaget at de jobbet med samme målgruppe uten å kjenne til hverandre [...] Da ble de kjent og vi skjønnte at de tok kontakt med hverandre etter møtene.

(Prosjektleder 8)

Andre erfarte sviktende oppmøte og manglende interesse for å bidra aktivt mellom møter eller samlinger. Som nevnt over oppgav flere av prosjektlederne koronarestriksjoner som en viktig årsak til at aktiviteter relatert til involvering og samarbeid med ulike kompetansemiljøer ikke kom i gang eller stoppet opp.

Samarbeid med andre kommuner og fylkeskommunen

En annen arena for å sikre samarbeid og erfaringsutveksling var nettverkssamlinger i regi av fylkeskommunen. Her fikk prosjektledere i Folkehelseprogrammet mulighet til dele egne erfaringer, og lære av andres, og flere av prosjektlederne uttrykte at de opplevde dette som nyttig og inspirerende. Noen hadde etablert kontakt med prosjektledere med tilsvarende prosjekter i andre kommuner og arrangert felles møter eller besøk ved hverandres aktiviteter i tillegg til løpende telefonkontakt, og opplevde dette som en støtte. Andre hadde ønsket seg at fylkeskommunen kunne lagt til rette for mer løpende kontakt underveis, mellom samlingene, eller innså at man selv kunne lagt ned en større innsats for å holde kontakten med prosjektledere fra andre kommuner.

Det var jo et nettverk som han [prosjektansatt] deltok på, og jeg var også med på noen, for å se hvilke andre prosjekter som ble dratt i gang på andre skoler. Det var fokus på å dele erfaringer, alt fra avisoppslag til ting vi hadde arrangert. Vi fikk inspirasjon, men noe konkret samarbeid på tvers fikk vi aldri til. Det var kanskje noe vi burde ha klart å få til bedre.

(Prosjektleder 5)

Prosjektlederne var i all hovedsak positive til samarbeidet med fylkeskommunen fra det innledende arbeidet med søknaden, til den løpende kontakten og støtten de fikk underveis i prosjektperioden. Flere kom samtidig med råd til hvordan fylkeskommunen kunne ha sikret enda tettere oppfølging og samarbeid for å fange opp utviklingen i det enkelte prosjekt.

De har vært tilgjengelige, absolutt, og svart på spørsmål og sånn. Det har vært veldig lett å snakke med dem, men de har jo ikke oversikt over det som skjer på bakken hver dag. Vi kunne godt ha laget en møtestruktur gjennom prosjektet hvor de faktisk var ute og besøkte oss litt. Fikk se litt framgang da, og kanskje litt hvilke utfordringer vi hadde.

(Prosjektleder 1)

Andre igjen framhevet at de selv kunne ha lagt ned en større innsats for å trekke på fylkeskommunens kompetanse, samtidig som de etterlyste mer systematiske tiltak for å sikre forankring og framdrift i prosjekter der krav til daglig drift av virksomheten lett kan gå ut over gjennomføringsevnen over tid.

Jeg opplever at vi har hatt god oppfølging og at det kanskje er fra vår side det har skortet. Det handler om at vi er en skole som egentlig er 100% belagt med oppgaver fra før. Men jeg lurer på om Fylkeskommunen hadde lyktes bedre hvis de hadde rigget et system ut mot den enkelte kommune, en ressursgruppe, som ikke var ansatt på skole, men som hadde det som jobb og som kunne ha bidratt til forankringa.

(Prosjektleder 2)

Til slutt var det noen få prosjekter som bygget på modeller man visste var prøvd ut i utlandet eller hadde innledet en erfaringsutveksling med prosjekter i andre kommuner utenfor Viken fylke. Støtten man fikk gjennom alle disse formene for samarbeid var vesentlig når man skulle gå fra en innovativ prosjektfase til implementering i daglig drift.

Innovasjon og implementering i ordinær drift

Det at prosjektene skulle ha et innovativt aspekt var sentralt i utlysningsteksten fra fylkeskommunen, i tillegg til at det var forventet at man i prosjektperioden jobbet systematisk for at innovasjonen skulle bli en del av ordinær drift ved prosjekts slutt. I intervjuene kom det fram at dette var noe prosjektlederne var opptatt av å få til og evaluere seg selv på.

Det var tydelig at prosjektlederne hadde klare tanker om hva som utgjorde innovative aspekter i prosjektene. I flere av prosjektene bestod det i å bruke eksisterende bygg og lokaler på nye måter for å skape mulighet for aktivitet og inkluderende fellesskap for barn og unge. Noen hadde som mål å skape arenaer for mobilisering av og samhandling mellom grupper i lokalbefolkningen som ikke hadde en naturlig møteplass fra før. Til slutt var det prosjekter der

det innovative aspektet innebar å innføre nytt innhold i eksisterende aktiviteter, som det å inkludere psykisk helse og mestring som temaer i skolen, eller å etablere alternative samarbeidsformer mellom enheter i en sektor, innovative arbeidsmetoder, eller nye verdier og et nytt tankesett blant kommunens ansatte.

Et viktig steg fra prosjekt og innovasjon til implementering og daglig drift var det å mobilisere og ansvarliggjøre ulike relevante og involverte grupper, og med det gjøre seg selv uunnværlig. Dette krevde tydelig forventningsavklaring knyttet til prosjektleders rolle, og hva andre var forventet å skulle involvere seg i eller bidra med på sikt.

Jeg hadde ikke mulighet til å være en fast aktør på skolen slik de hadde drømt om. Men jeg sa at det kan være en fordel. Vi må rigge et prosjekt som er bærekraftig uten meg. Jeg må komme inn og være en inspirator.

(Prosjektleder 4)

I noen prosjekter der målsettingen var å organisere konkrete aktiviteter eller drift av et tilbud opplevde man utfordringer med å ansvarliggjøre sentrale aktører som var tiltenkt å skulle videreføre dette etter prosjektets slutt, eller være en aktiv bidragsyter i aktivitetene som fant sted.

Vi hadde en sånn prosjektgruppe med medlemmer fra elevrådet som skulle være med å fylle nærmiljøarenaene våre med innhold, og de er for så vidt gode til å komme på møter når vi kaller dem inn og sånn, men det er et eller annet vi ikke får kommunisert over til dem, om at vi ønsker at elevene selv skal ta eierskapet.

(Prosjektleder 1)

Andre ganger opplevde prosjektlederne at sluttbrukere som var tiltenkt en sentral rolle, for eksempel i mobiliseringen av lokalsamfunnet eller oppslutning om aktiviteter på en skole, ikke sluttet opp om tilbudet. Dette kunne innebære at det innovative aspektet ved prosjektet smuldret bort i overgangen til ordinær drift, noe som kunne true videreføringen av det gjennom kommunale budsjetter.

Vi hadde egentlig trodd at foreldregrupper skulle være mer engasjert og aktive i det her. Det ble lagt veldig til rette for at vi skulle få barn og voksne til å møte hverandre på skolen, at barn og voksne skulle snakke sammen, at foreldre skulle bli kjent med barnas venner. Men den foreldregruppen har helt uteblitt.

(Prosjektleder 2)

Prosjektledere i kommuner der innovasjonen handlet om nye måter å jobbe eller tenke på opplevde at overgangen fra prosjekt til faktiske implementering var flytende og at det kunne være vanskelig å måle om man hadde lyktes eller ikke. Her ble det framhevet at kulturendring tar tid og at det krever et kontinuerlig fokus og en bred vilje til endring, også ut over prosjektperioden.

Det er vanskelig å få implementert denne metoden hos folk som ikke er interesserte i det. Det holder ikke med en person på hvert sted, det må liksom gjennomsyre organisasjonen. Det er ikke noe en ildsjel kan drive.

(Prosjektleder 9)

På tross av ulike utfordringer var det flere prosjekter som opplevde å ha lyktes godt. Prosjektlederne meddelte at de hadde evnet å etablere en kultur som hadde satt seg, og at aktivitetene som var prøvd ut i prosjektperioden ikke bare var blitt videreført som et velfungerende tilbud, men også hadde spredd seg til andre tilsvarende virksomheter i kommunen, og til andre kommuner i og utenfor fylket. Sentrale faktorer som ble framhevet som viktig for å lykkes var at tiltaket ikke krever omfattende kursing eller opplæring, at det må være prioritert fra kommune- og virksomhetsledelsen, at det lett kan inkorporeres som en del av årshjulet i ordinær virksomhet, og at det finnes en manual for gjennomføring som kan gjøres lett tilgjengelig for andre.

OPPSUMMERING OG RÅD FOR VEIEN VIDERE

Programmet «Mestring og mening i Østfold» har blitt gjennomført i en vanskelig periode. Både nedstengingen av samfunnet under korona, sammenslåingen av fylkeskommunene til Viken med påfølgende oppløsning har gjort implementering og gjennomføring av tiltak vanskelig for kommunene og fylkeskommunen. Det er også grunn til å anta at omorganiseringsprosessene Østfold Fylkeskommune har gått gjennom har fått konsekvenser for oppfølgingen fylkeskommunen har hatt av kommunene. I tillegg har sammenslåingsprosessen til Indre Østfold kommune i 2020 ført til utfordringer for gjennomføring og progresjon for tre av prosjektene dette berørte. Allikevel er det en del erfaringer ut over dette som har kommet frem i denne rapporten og som kan være nyttig å ta med seg i videreføringen av folkehelseprogrammet i Østfold.

Det kan se ut som at prosjekter som har bygget på initiativ og tiltak som allerede er i gang i kommunen har lyktes bedre med å implementere tiltak. Dette gjelder både i startfasen, men også for å sikre et videre engasjement og gjennomføringsevne gjennom hele prosjektperioden. Spesielt hang det å komme raskt og godt i gang fra start sammen med et tydelig definert prosjekt som var ønsket og etterspurt nedenfra, men samtidig forankret i kommunens ledelse gjennom politiske vedtak eller administrative beslutninger på et høyt nivå i administrasjonen.

- For å sikre at prosjekter får større gjennomslagskraft og momentum gjennom prosjektperioden, bør det settes større krav til at kommunal infrastruktur og organisering er på plass før oppstart og at man har gjort et forarbeide med å forankre prosjektet både oppover, nedover og på tvers i organisasjonen.

Forankring og eierskap var spesielt utfordrende når hensikten med prosjektet var å iverksette en langsiktig endring i innbyggernes eller ansattes forståelse for ulike samfunnsproblemer eller måter å tilnærme seg disse på. Men for alle prosjektene var erfaringene at «ting tar tid», og at man må prøve og feile når nye tiltak skal iverksettes i en satt kommunestruktur som også har sine lovpålagte oppgaver og daglige drift som skal ivaretas.

- I en ny runde av tildelinger av midler gjennom folkehelseprogrammet i Østfold, vil det kunne gi mer gevinster å legge føringer for at det skal bygges videre på noen av prosjektene som allerede har vært gjennomført. Dette kan gjøres ved å gi støtte til utvikling og spredning av tiltak som har vist seg lovende i nye kommuner, gjerne gjennom samarbeidsprosjekter på tvers av kommuner.
- Det bør også vurderes om det kan være hensiktsmessig å åpne for at noen av prosjektene som har vært gjennomført kan få ytterligere midler, gjerne i samarbeid med nye kommuner.
- Det bør vurderes om man i neste utlysningrunde skal begrense tildeling av midler til et eller to av temaområdene i forrige runde, for å sikre at man bygger videre på erfaringer og kunnskap som er generert i runde én av «Mestring og mening i Østfold»

Noen prosjektledere eller de som ble ansatt for å gjennomføre selve tiltakene, opplevde å være en satellitt i kommunestrukturen, eller å bli stående på utsiden av den normale driften i en virksomhet. Prosjektlederne var tydelige på viktigheten av egnet plassering i organisasjonen for

å få tillit og mulighetsrom til å forme stillingen og for å ha gjennomslagskraft i organisasjonen. I flere av prosjektene hadde det vært bytte av prosjektleder av ulike årsaker, noe som i noen tilfeller førte til at man måtte starte litt på nytt igjen og fremdriften i prosjektet stoppet opp.

- Det vil kunne styrke fremtidige prosjekters gjennomføringsevne og robusthet at det er et krav om et prosjektlederteam, som er sammensatt slik at det er flere som har ansvaret for iverksetting og gjennomføring av prosjektet. Minst en av disse bør være ansatt på et relativt høyt nivå i kommuneadministrasjonen for å sikre forankring og handlingsrom for prosjektet.

Hvis man ser bort fra forskningsprosjektene som har inngått i programmet så er det bare to av prosjektene som har fått utført en systematisk og ekstern evaluering. På tross av dette er det positivt at det har vært et nokså omfattende samarbeid med akademika i form av masteroppgaveprosjekter der masterstudenter har undersøkt deler av tiltakene. Noen få av prosjektene har også foretatt en relativt systematisk selvevaluering.

Høgskolen i Østfold ble opprinnelig engasjert av Østfold fylkeskommune for å følge opp prosjektene i «Mestring og mening i Østfold» med prosessveiledning og evalueringsstøtte etter behov. Av forskjellige årsaker ble ikke dette iverksatt og ivarettatt etter intensjonene, og arbeidet ble også vanskeliggjort på grunn av nedstengningene i forbindelse med korona. Dette kan være med på å forklare hvorfor det for mange av prosjektene ikke foreligger noe samarbeid med akademika om forskning og evaluering, noe som egentlig var et premiss i søknadsprosessen. Manglende samarbeid med akademika og andre forskningsinstitusjoner kan nok også i noen grad skyldes at kommunene ikke har fått avsatt egne midler til evaluering.

- Med bakgrunn i disse erfaringene kan det se ut til at det ville vært fordelaktig med et mer forpliktende og tydeligere definert samarbeid med sentrale kunnskapsaktører allerede i søknads- eller oppstartsprosessen.

Selv om alle prosjektlederne uttrykte at de var fornøyde med oppfølgingen og støtten fra Østfold fylkeskommune når de hadde behov for dette, så var det en del som etterlyste en mer systematisk oppfølging. Selv om kommunene selv var ansvarlige for gjennomføring av prosjektene, er det potensiale for at en litt mer proaktiv rolle fra fylkeskommunen side ville kunne gitt noen av prosjektene en dytt videre og kanskje kunne bidratt til å løfte betydningen av prosjektet i kommuneorganisasjonen.

REFERANSER

Bergem, R., Dahl, S., Olsen, G. & Synnevåg, E. 2019. Nærmiljø og lokalsamfunn for folkehelse. Sluttrapport frå evaluering av prosjektet Kartlegging og utviklingsarbeid om nærmiljø og lokalsamfunn som fremmer folkehelse. Volda, Norge: Høgskolen i Volda.

Castellan C. 2018. Skolen som nærmiljøhus – En Photovoicestudie om trivselsfremmende faktorer for barneskoleelever ved Alvimhaugen barneskole. Masteroppgave i folkehelsevitenskap, NMBU.

Cheng S. 2020. Implementering av livsmestringsprogrammet Tankekraft i videregående skole. Masteroppgave i folkehelsevitenskap, NMBU.

Espelund MS. 2020. «Jeg møter jo folk jeg egentlig aldri har lagt merke til før». En kvalitativ studie av elevers opplevelse av å delta i rollespillklubb på Mysen VGS. Masteroppgave i folkehelsevitenskap, NMBU.

Flobak J. 2018. Skolen som nærmiljøhus – trivselsskapende faktorer for de ansatte ved Alvimhaugen barneskole. En photovoicestudie. Masteroppgave i folkehelsevitenskap, NMBU.

Folkehelseloven. 2012. Lov om folkehelsearbeid (folkehelseloven): Lovdata. Available at: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2011-06-24-29>.

Gotaas, N., Bergsli, H. & Danielsen, O. A. 2022. Midtveisevaluering av Program for folkehelsearbeid i kommunene 2017-2027: NIBR, OsloMet.

Helsedirektoratet. 2018. Program for folkehelsearbeid i kommunene. <https://www.helsedirektoratet.no/tema/folkehelsearbeid-i-kommunen/program-for-folkehelsearbeid-i-kommunene>

Holte KL, Foss EM, Sträng R. 2022. Psykisk helse skapes i de daglige skoleerfaringene: Skolen som arena for å fremme god psykisk helse i et systemisk perspektiv. Norsk Pedagogisk Tidsskrift, 11(4):345-59.

Ihlebak C, Castellan C, Flobak J, Ese J. 2021. The school as an arena for co-creating participation, equity, and well-being—a photovoice study from Norway. International journal of environmental research and public health, 4;18(16):8252.

Johannessen, L. E. & Rasmussen, E. B. 2024. Intervjuer på Teams og telefon: Hva slags data gir medierte intervjuer? In Mangset, M., Ihlebak, H., Nordberg, T. & Leseth, A. (eds) Tett på profesjon, arbeid og politikk, p. 469. Oslo, Norway: Cappelen Dam Akademisk.

Malterud, K. 2017. Kvalitative forskningsmetoder for medisin og helsefag. Oslo: Universitetsforlaget. 254 pp.

Moberg K, Rogstad J, Sletten MA. 2023. Liv, lek og lære. Erfaringer med undervisningsprogrammet Robust Ungdom. NOVA rapport nr 1/23. Velferdsforskningsinstituttet NOVA, OsloMet.

Møller G, Aarvold AK, Snoen HRB, Steen SO. 2024. Utvikling av programteori for Foreldrekompasset. Et universelt foreldrestøtteprogram. Rapport, Telemarksforskning, Rapport 808.

Nilssen BS. 2022. Robust Ungdom: Elevers erfaringer med deltakelse i et undervisningsopplegg for folkehelse og livsmestring i ungdomsskolen. Masteroppgave i folkehelsevitenskap, NMBU.

Plan og bygningsloven. 2008. Lov om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven): Lovdata. Available at: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2008-06-27-71>.

Rosbach HM. 2017. Alvimhaugen nærmiljøhus. Rapport om nærmiljøhusets betydning for beboere på Alvim i et helsefremmende perspektiv. Rapport, Sarpsborg kommune.

Skaara KF. 2019. Livsmestring i ungdomsskolen - implementering av en psykiskhelse-intervensjon sett fra et lærerperspektiv, en kvalitativ studie. Masteroppgave i folkehelsevitenskap, NMBU.

Skogøy BE, Waldahl RH. 2022. Foreldrekompasset - Foreldrestøttede tiltak i Bodø kommune. Rapport Nordlandsforskning.

Storøy TL. 2022. Arbeid med økonomisk inkludering i fritidsaktiviteter for barn og unge: en kvalitativ studie av miljøkontaktors erfaringer. Masteroppgave i folkehelsevitenskap, NMBU.

Sælid GA, Czajkowski NO, Aarø LE, Idsøe T, Hellesester MD, Holte A. 2021. Challenges in establishing positive mental health effects of a school-based intervention: a cluster-randomized controlled trial of a life skill program in ten public high schools in Norway. Research Square.

Sælid GA, Czajkowski NO, Aarø LE, Andersen JR, Idsøe T, Hellesester MD, Holte A. 2022. Effects of a school-based intervention on levels of anxiety and depression: a cluster-randomized controlled trial of the MindPower program in ten high schools in Norway. BMC psychology; 24;10(1):14.

Østfold fylkeskommune 2024. Program for folkehelsearbeid i kommuner.
<https://ofk.no/tjenester/planlegging/folkehelse/folkehelseprogrammet/>

VEDLEGG 1: Intervjuguide

Intervjuguide – Kommuners og fylkeskommunens erfaring med gjennomføring av «Mestring og mening» – det nasjonale program for folkehelse.

Først ønsker vi at du kan få lov til å si noe om deg selv og din bakgrunn:

- Hvilken utdannings eller profesjonsbakgrunn har du?
- Hva er din nåværende stilling?
- Hva har vært din formelle rolle i gjennomføring av prosjektet?

Bakgrunn for prosjektet:

- Kan du si noe om hva som var bakgrunnen for at dere søkte om dette prosjektet?
- Hvordan gikk dere f.eks fram når dere så utlysningen
- Hvordan opplevde dere rammene for utlysningen?
- Hvordan oppstod ideen til dette prosjektet?
- Hvem initierte søknadsprosessen? Hvem avgjorde at det skulle søkes?
- Hvem ble deretter involvert i arbeidet med søknaden?
- Hvilken dialog hadde dere med fylkeskommunen om rammene for utlysningen?

Forankring:

Da går vi videre til forankringen av prosjektet på ulike måter

- Hvordan opplever du at prosjektet har vært forankret: administrativt og politisk?
- Hvis det har vært utfordringer med å forankre prosjektet, hva handlet det om?
- Hvis prosjektet har vært godt forankret hva var suksessfaktorene?
- Har prosjektet fått tilstrekkelige økonomiske rammer og betingelser?

Kompetanse:

Et annet moment vi ønsker å høre litt om er hvilken type kompetanse dere har hatt behov for i prosjektet og om denne har vært dekket av ulike aktører som har vært involvert?

- Har du noen tanker om dette?
- Hvilken fagkompetanse har dere hatt med inn i prosjektet?- Er det typer kompetanse dere gjerne skulle hatt som dere manglet?
- Har dere opplevd å ha tilgang på faglig støtte/ressurser fra andre: i kommunen/på tvers av kommuner, fylkeskommunen, Høgskolen i Østfold

Samarbeid og medvirkning:

- Kan du si noe om hvilke aktører det har vært viktig å samarbeide med for å lykkes i dette prosjektet?
 - Innad i kommunen,
 - Eksternt med andre kommuner og fylkeskommunen
 - Aktører i frivillig sektor
- Har dere hatt behov for samarbeid som ikke har vært møtt: hva kunne ha fasilitert?

- Hvordan har faktisk samarbeidet foregått?
 - I de ulike stadiene
 - Hvilke møtepunkter/kommunikasjonskanaler?
- På hvilken måte har samarbeidet også inkludert medvirkning fra de som har vært målgruppe for prosjektet?

Framdrift og prosjektledelse:

- Hvordan har du opplevde det å være leder for et slikt prosjekt, knyttet til det å sikre godt samarbeid, og rett kompetanse, men også framdrift?
- Hva har vært spesielt utfordrende og hva har vært spesielt givende for deg?
- Opplever du at den prosjektformen dere har valgt var rett for dette prosjektet: hvordan kunne man organisert annerledes?
- Hvilke hensyn tok du i forbindelse med sammensetting av prosjektdeltakere?
- I hvilken grad har prosjektet vært avhengig av ildsjeler eller andre nøkkelindivider?

Innovasjon og implementering i daglig drift:

Det var jo et kriterium i utlysningen at prosjektet skulle representere noe innovativt

- På hvilken måte vil du beskrive dette prosjektet som et innovativt tiltak i din kommune?
- Er dette et prosjekt som nå er videreført i daglig drift som en del av det systematiske folkehelsearbeidet i kommunen?
- Hva har vært eventuelle hemmere eller fremmere for å få dette til?
- På hvilken måte har forventede effekter av prosjektet blitt oppnådd?
- Har prosjektet hatt utilsiktede positive eller negative konsekvenser/effekter?

Overordnet evaluering av prosjektet:

Til slutt hadde det vært fint å få dine overordnede betraktninger

- Alt i alt: Hva har vært det mest utfordrende?
- Alt i alt: Hva har vært de viktigste suksessfaktorene?
- Hva er det viktigste dere har lært?
- Hva ville dere gjort annerledes?
- Hva kunne fylkeskommunen ha gjort annerledes?

VEDLEGG 2: Informasjons- og samtykkeskjema

Vil du delta i forskningsprosjektet «Kommuners og fylkeskommunens erfaringer med gjennomføring av «Mestring og mening» - det nasjonale Program for folkehelsearbeid i Østfold»?

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å få innsikt i hvordan prosjektledere i kommunene, samt i Østfold fylkeskommune har opplevd deltakelsen i det nasjonale Program for folkehelsearbeid. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Formålet med dette prosjektet er å få innsikt i hvordan du som prosjektleder i kommunen eller i Østfold fylkeskommune har opplevd deltakelse i det nasjonale Program for folkehelse (Folkehelseprogrammet) lansert av Folkehelsedirektoratet i 2017. Vi ønsker å finne ut hvordan du har opplevd samarbeidet gjennom søknadsprosessen og i gjennomføringen av prosjektene. Videre ønsker vi å få innsikt i hvordan man har jobbet med implementeringen av tiltakene innad i kommunene, hvordan dette har vært forankret i organisasjonen og i hvilken grad man har forankret prosjektene politisk og som ordinære tiltak i kommunen videre. For å samle inn data til prosjektet ønsker vi å gjennomføre semi-strukturerte intervjuer med alle prosjektledere i de 14 prosjektene som fikk tilslag samt med ansatte i Fylkeskommunen. Resultatene fra prosjektet vil sammenfattes i en rapport som vil inngå som bakgrunnsmateriale i Østfold Fylkeskommunes evaluering av det nasjonale Program for folkehelse. I tillegg vil dataene fra intervjuene brukes i forskningsartikler som skal publiseres i vitenskapelige tidsskrifter.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Høgskolen i Østfold (HiØ) står som ansvarlig for prosjektet som vil bli gjennomført i samarbeid med Norges miljø og biovitenskapelige universitet (NMBU).

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Du får denne henvendelsen om å delta i prosjektet «Kommuners og fylkeskommunens erfaringer med gjennomføring av «Mestring og mening» - det nasjonale Program for folkehelse» fordi du har vært prosjektleder for ett eller flere prosjekter i en kommune i Østfold. Alle de som har vært, eller er, prosjektledere i kommunene vil bli spurt om å delta i prosjektet. I tillegg vil ansatte i Østfold fylkeskommune som har vært ansvarlige for programmet og oppfølging av de kommunale prosjektene bli spurt om å delta.

Østfold fylkeskommune har bistått med kontaktinformasjon til prosjektledere i kommunene som har deltatt/deltar i Folkehelseprogrammet.

Hva innebærer det for deg å delta?

Hvis du velger å delta i prosjektet, innebærer det at du må stille til et intervju. Intervjuet vil gjennomføres digitalt eller fysisk og vil ta deg ca. 1-1,5 time.

I intervjuene ønsker vi å finne ut hvordan du har opplevd samarbeidet gjennom søknadsprosessen og i gjennomføringen av prosjektene. Videre ønsker vi å få innsikt i hvordan dere har jobbet med implementeringen av tiltakene i kommunene, hvordan dette har vært forankret i organisasjonen og i hvilken grad man har forankret prosjektene politisk og som ordinære tiltak i kommunen videre.

Intervjuene vil bli tatt opp på lydbånd i tillegg til at det vil gjøres notater underveis i intervjuet.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle dine personopplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til de formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket. Det er kun prosjektgruppen som består av prosjektleder ved HiØ, førsteamanuensis Hanna M. Ihlebæk, prosjektdeltaker fra NMBU, professor Camilla Ihlebæk, samt en vitenskapelig assistent som vil stå for transkribering som vil ha tilgang til dine opplysninger.

For å sikre at ingen uvedkommende får tilgang til personopplysningene vil vi erstatte navnet og kontaktopplysningene med en kode som lagres på egen navneliste adskilt fra øvrige data.

Datamaterialet vil videre bli lagret på en forskningsserver, og notater vil bli innelåst/kryptert.

Deltakere i prosjektet vil ikke kunne gjenkjennes hverken i den sammenfattende rapporten eller i vitenskapelige publikasjoner.

Hva skjer med personopplysningene dine når forskningsprosjektet avsluttes?

Prosjektet vil etter planen avsluttes 31.12.2024. Etter prosjektslutt vil datamaterialet med dine personopplysninger anonymiseres. Lydopptak vil transkriberes og deretter vil lydopptak og notater som inneholder identifiserbare personopplysninger slettes. Anonymiserte opplysninger vil bevares og brukes til utforming av rapport og i forskningspublikasjoner.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke. På oppdrag fra Høgskolen i Østfold har Sikt – Kunnskapssektorens tjenesteleverandør vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke opplysninger vi behandler om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene
- å få rettet opplysninger om deg som er feil eller misvisende
- å få slettet personopplysninger om deg
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å vite mer om eller benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Høgskolen i Østfold ved Hanna M. Ihlebæk, e-post: hanna.m.ihlebak@hiof.no, tlf.: 41560926

- Personvernombud: Hanne Cecilie Gulbrandsen, HiØ, e-post: ciso@hiof.no, tlf.: 40281558

Hvis du har spørsmål knyttet til vurderingen som er gjort av personverntjenestene fra Sikt, kan du ta kontakt via:

- Epost: personverntjenester@sikt.no eller telefon: 73 98 40 40.

Med vennlig hilsen

Prosjektansvarlig
Hanna Marie Ihlebæk

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet «Kommuners og fylkeskommunens erfaringer med gjennomføring av «Mestring og mening» - det nasjonale Program for folkehelse» og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- ☐ å delta i intervju

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet

(Signert av prosjektdeltaker, dato)